

**STRATEGIA NAȚIONALĂ DE
EDUCAȚIE FINANCIARĂ
2024-2030**

CUPRINS

Abrevieri.....	3
1. Introducere	5
2. Viziunea Strategiei Naționale de Educație Financiară.....	10
3. Prioritățile, politicile și cadrul legal existent	12
4. Analiza contextului și definirea problemelor	30
5. Obiective generale și specifice	31
6. Programe, direcții de acțiune și rezultate așteptate	33
7. Indicatori	41
8. Proceduri de monitorizare și evaluare	42
9. Instituții responsabile	44
10. Implicații bugetare și sursele de finanțare.....	45
11. Implicații asupra cadrului juridic	45
Anexă – Planul de Acțiune al Strategiei Naționale de Educație Financiară 2024-2030	46

Abrevieri

ANAF	Agenția Națională de Administrare Fiscală
ANPC	Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor
ASF	Autoritatea de Supraveghere Financiară
ARB	Asociația Română a Băncilor
BCR	Banca Comercială Română, membră a Erste Group
BNR	Banca Națională a României
CCIR	Camera de Comerț și Industrie a României
CFA	Institutul „Chartered Financial Analyst” din România
CNA	Consiliul Național al Audiovizualului
CNR	Consiliul Național al Rectorilor
CNSM	Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială
CSALB	Centrul de Soluționare Alternativă a Litigiilor în Domeniul Bancar
G20	Grupul celor 20 de miniștri ai finanțelor și ai guvernatorilor băncilor centrale din cele mai dezvoltate țări și ai Uniunii Europene
IBR	Institutul Bancar Român
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
INFE	International Network on Financial Education – Rețeaua internațională pentru educație financiară a OECD
INS	Institutul Național de Statistică
ISF	Institutul de Studii Financiare
MCR	Cerințele de capital minim calculate pentru societățile de asigurare
ME	Ministerul Educației
MF	Ministerul Finanțelor
MMJS	Ministerul Muncii și Solidarității Sociale
NPL	Credite neperformante
OECD	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică

(Organisation for Economic Co-operation and Development)

PIB	Produs Intern Brut
RRA	Radio România Actualități
SAL-FIN	Entitatea de Soluționare Alternativă a Litigiilor în Domeniul Financiar Nonbancar
SCR	Capital de solvabilitate calculat pentru societățile de asigurare-reasigurare
SEE	Europa de Sud Est
SNEF	Strategia Națională de Educație Financiară
TVR	Televiziunea Română
UER	Uniunea Editorilor din România

1. Introducere

1.1 Necesitatea elaborării Strategiei Naționale de Educație Financiară în România

Educația financiară (în sensul ei cel mai larg) este definită pe plan internațional ca fiind „procesul prin care consumatorii de produse financiare/investitorii își îmbunătățesc nivelul de înțelegere a produselor, conceptelor și riscurilor financiare, urmând ca prin informare, instruire și /sau consultanță obiectivă, aceștia să-și poată dezvolta abilitățile și încrederea în sine necesare pentru a conștientiza riscurile și oportunitățile financiare, pentru a lua decizii informate, pentru a ști unde să caute sprijin și pentru a lua și alte măsuri eficiente de îmbunătățire a nivelului de bunăstare financiară” (OECD 2015, pag.17).¹

Conform acestei definiții, educația financiară este un proces ce nu se rezumă numai la însușirea unui nivel acceptabil de cunoștințe în domeniul financiar, ci implică și dobândirea unor competențe și adoptarea unor atitudini și comportamente corespunzătoare în abordarea aspectelor de natură financiară. Educația financiară se referă în general la abilitatea de a înțelege cum funcționează banii: modul în care banii sunt câștigați, gestionați și investiți. În acest sens, este important să fie înțelese principiile de bază ale alfabetizării financiare, cum ar fi: stabilirea obiectivelor financiare, bugetarea, economisirea, investițiile, asigurările, dobânda și creditarea, planificarea financiară pe termen lung și adoptarea unui comportament corect și rațional din punct de vedere financiar și fiscal. Concret, educația financiară îi ajută pe oameni să își mențină un echilibru financiar, îi învață cum să își gestioneze veniturile și să cheltuiască mai puțin, cum să facă economii pentru situații neprevăzute, cum să acumuleze bani sau să folosească diverse instrumente financiare, contribuind astfel la îmbunătățirea sănătății financiare a consumatorilor, gestionarea eficientă a stresului financiar, precum și la o dezvoltare incluzivă a societății.

Totodată, este de reținut și faptul că un alt instrument important pentru menținerea solidității economiei îl reprezintă politica fiscală, care, împreună cu politica financiară, influențează economia, dar în moduri diferite. Politica fiscală se referă la deciziile de natură economică adoptate de autoritățile guvernamentale. Acestea din urmă pot decide să cheltuiască fonduri pentru a furniza servicii publice, a sprijini economia și a reduce inegalitățile. Fondurile pot fi obținute din taxe sau prin împrumuturi pe piețele financiare.

Prin urmare, educația fiscală este considerată o componentă importantă a educației financiare. Educația fiscală este menită să îmbunătățească nivelul de educație a copiilor, adolescenților, tinerilor, adulților în ceea ce privește sistemul taxelor și impozitelor, să-i ajute să conștientizeze importanța îndeplinirii obligațiilor fiscale către stat. Totodată, educarea timpurie a viitorilor contribuabili pentru conformarea fiscală voluntară trebuie să fie percepută, în primul rând ca o atitudine corectă, în care plata taxelor este atât o obligație legală, cât și un act de civism.

Pentru aceasta este nevoie și de o educație fiscală prin care să se asigure promovarea culturii fiscale, crearea unei culturi a conformității, în care plata unei cote echitabile din

¹ <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/National-Strategies-Financial-Education-Policy-Handbook.pdf>

impozite este esențială pentru viața socială și cetățenie și, nu în ultimul rând, un demers de construire a încrederii în administrația fiscală.

Un număr mare de țări au implementat inițiative de educare a contribuabililor în ultimii câțiva ani. Deși nu există o definiție unică a educației contribuabililor, aceasta este un mijloc prin care se oferă contribuabililor (viitori și actuali) cunoștințe și instrumente pentru a putea înțelege mai bine sistemul fiscal și a crește etica și conformarea fiscală. În concluzie, chiar dacă țările din UE sunt diferite, acestea au obiective comune, așadar este necesar ca România să se alinieze la aceleași măsuri de bune practici derulate de către acestea.

Nevoia abordării coerente la nivel național a educației financiare a condus inevitabil spre apariția strategiilor naționale de educație financiară, acestea având ca scop stabilirea unor obiective specifice și a unor direcții de acțiune comune ale partenerilor relevanți angrenați în elaborarea și implementarea lor pentru o perioadă de timp dată, în vederea îmbunătățirii nivelului de educație financiară a unor segmente relevante din populația unei țări.

Strategiile naționale de educație financiară au apărut inițial pe agenda publică a țărilor dezvoltate la începutul anilor 2000. Conform studiilor OECD, față de anul 2011, când 26 de țări aveau o strategie națională de educație financiară, în 2015 s-a observat o extindere a acestor practici, tot mai multe țări² hotărând să demareze, să coordoneze și să promoveze activități colective pentru îmbunătățirea capacităților financiare în rândul populației.

Scopul general al strategiilor naționale de educație financiară este de a îmbunătăți abilitatea oamenilor de a gestiona (administra) mai bine finanțele personale și de a evita sau cel puțin de a diminua stresul financiar precum și severitatea crizelor financiare la nivel individual și familial.

Într-o lume în care bunurile și serviciile necesare traiului se obțin prin cheltuirea banilor ca monedă de schimb, oamenii au nevoie să înțeleagă, de la vârste fragede și până la finalul vieții, aspecte precum:

- funcționarea mecanismelor economice și financiare, inclusiv înțelegerea unor concepte de bază cum sunt inflația, dobânda simplă/compusă etc.
- administrarea eficientă a banilor și luarea unor decizii financiare informate;
- înțelegerea drepturilor consumatorilor și a instrumentelor disponibile pentru a evita situațiile de dificultate financiară;
- înțelegerea drepturilor și obligațiilor cetățenilor plătitori de taxe și impozite;
- conștientizarea eticii în ceea ce privește plata taxelor și impozitelor;
- consolidarea comportamentelor de economisire în rândul populației, încurajând principiul gestiunii eficiente și investițiile în planuri pe termene mai îndelungate (de exemplu pentru perioada de pensionare);
- asigurarea unei bune înțelegeri a riscurilor și a unei modalități corecte de a gestiona datoriile și obligațiile fiscale;
- promovarea și încurajarea folosirii asigurărilor pentru a se proteja în cazul unor evenimente neașteptate.

² Conform OECD, în 2015, 59 de țări implementau sau erau în curs de a concepe o strategie națională de educație financiară - <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/National-Strategies-Financial-Education-Policy-Handbook.pdf>, pag.13

În România, educația financiară a devenit un aspect de interes și pentru entitățile care fac parte din sistemul financiar românesc, cum ar fi guvernul, organismele de supraveghere financiară, corporațiile financiare, ONG-urile, asociațiile de protecție a consumatorilor și, în general, toți actorii implicați pe piețele financiar bancare. Preocuparea pentru alfabetizarea și educația financiară din România datează tot de la finalul anilor 2000, când un raport pentru Banca Mondială³ utiliza diferențierea conceptuală între **literație/alfabetizare financiară** (*financial literacy*), pe de o parte, pentru a descrie (și analiza) nivelul de cunoaștere și înțelegere a problemelor financiare ale unei populații, și **educație financiară** (financial education), pe de altă parte, utilizată pentru a se referi la programele educaționale oferite (în sau în afara școlii) pentru creșterea nivelului de alfabetizare financiară. Nevoile de educație financiară, prezentate în Raport, arătau că, pentru România, nivelul de cunoaștere și înțelegere a problemelor financiare la nivelul populației generale era la acea dată foarte scăzut, iar creșterea alfabetizării financiare era o condiție prealabilă pentru îmbunătățirea capacității populației de a gestiona în mod adecvat resurse financiare pentru viitor.

În ultimii ani, în România s-au dezvoltat multe programe de educație financiară, care s-au adresat în principal elevilor și cadrelor didactice, fiind înregistrate anumite progrese prin organizarea lor consecventă. România se poziționează în rândul statelor europene fruntașe în ceea ce privește susținerea și introducerea educației financiare ca disciplină obligatorie. Începând din anul școlar 2020-2021, educația financiară a devenit disciplină obligatorie pentru elevii clasei a VIII-a. România, Cehia, Danemarca, Portugalia și Suedia sunt câteva dintre statele membre ale Uniunii Europene care au introdus educația financiară ca disciplină obligatorie, de sine stătătoare sau prin intermediul altor discipline. La nivel european, sunt aproximativ 20 de state care au efectuat aceste demersuri privind obligativitatea acestei discipline, ca temă principală sau ca subtemă. De asemenea, toți elevii din învățământul preuniversitar din România pot beneficia de cursuri opționale de educație financiară, printr-o serie de programe și proiecte derulate în ultimii ani.

Cu toate acestea, este necesar ca întreaga populație să beneficieze de educație financiară. Lipsa unor inițiative coordonate adresate mai multor categorii de grup țintă care au nevoie de educație financiară se reflectă în cel mai recent studiu al Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD, 2020) cu privire la nivelul de alfabetizare financiară, desfășurat pe un eșantion de țări din Regiunea de Sud-Est a Europei (Regiunea SEE), conform căruia România a obținut cele mai scăzute scoruri la mai mulți indicatori de cunoștințe în domeniul financiar dintre țările din eșantionul vizat⁴.

Necesitatea unui efort coordonat la nivelul autorităților naționale pentru îmbunătățirea nivelului de educație financiară în rândul populației a apărut și pe fondul nevoii de asumare a responsabilității la nivel intern, de către cetățenii din România, pentru propria bunăstare

³ Acest raport din 2010 include analiza sondajului de referință privind educația financiară în România. Sondajul este o continuare a Evaluării de Diagnostic privind Protecția Consumatorului și Educația Financiară realizată de Banca Mondială în 2008-2009 - <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/12874>

⁴ Bulgaria, Croația, Georgia, Macedonia de Nord, Moldova, Muntenegru și România - <https://www.oecd.org/finance/Financial-Literacy-of-Adults-in-South-East-Europe.pdf>

financiară, pe fondul nivelului scăzut de colectare a taxelor și impozitelor în țările în curs de dezvoltare⁵, într-un context recent de schimbări, precum:

- *Creșterea accesibilității produselor de creditare.* Aceasta impune o creștere a responsabilității din partea consumatorului cu privire la evaluarea capacității de a rambursa datoria. Cu toate că, în cazul României, gradul maxim de îndatorare este sub media europeană, „pot exista asimetrii importante la nivelul distribuției, persoanele cu veniturile cele mai scăzute fiind de regulă caracterizate de cele mai ridicate valori ale gradului de îndatorare”⁶. Deși creditarea este esențială pentru dezvoltarea economiei, persoanele supra-îndatorate sunt expuse la vulnerabilități financiare suplimentare;
- *Riscul de a cheltui în exces în detrimentul economisirii.* Creșterea ofertei de produse promovate intens de către agenții economici și modificarea comportamentelor de cumpărare, determinată de evoluțiile în tehnologie, cum sunt plata cu telefonul, comenzile electronice și noile forme de împrumut (de ex., produse de creditare cu dobânda zero) au ca efect creșterea riscului de a efectua cumpărături impulsive, fără o analiză a nevoilor reale din partea consumatorului. Recenta criză generată de pandemia de coronavirus demonstrează importanța însușirii de către populație a comportamentului orientat spre economisire, pentru a depăși mai ușor perioadele caracterizate de un nivel sporit de incertitudine;
- *Provocări legate de sistemul de pensii.* Sistemul de pensii din România, de tipul *pay-as-you-go* (PAYG), bazat pe solidaritatea între generații, se poate confrunta cu provocări majore pe fondul îmbătrânirii populației, migrației și creșterii speranței de viață. Înțelegerea rolului sistemului de pensii private, atât cele obligatorii (Pilon II), cât și cele facultative (Pilon III și Pilon IV), este importantă în gestionarea unui buget personal și în planificarea financiară pe termen lung, astfel încât populația să aibă ca obiectiv asigurarea unui nivel de bunăstare prin adăugarea de noi resurse de pensie în vederea creșterii calității vieții pensionarilor, bazate pe contribuții individuale;
- *Creșterea complexității produselor financiare.* Există un număr în continuă creștere de furnizori de servicii financiare care prezintă o ofertă extinsă de produse. Progresul tehnologic recent a condus la apariția unor noi produse financiare (respectiv, cripto-activelor) și a facilitat accesul la produsele financiare clasice. Accesul facil sporește responsabilitatea consumatorului și oferta tot mai variată de produse financiare crește complexitatea deciziei de a alege produsul adecvat;
- *Inițiativele de educație financiară, inclusiv cele de educare a contribuabililor* din perspectivă fiscală. Acestea sunt importante în toate țările și se dovedesc deosebit de semnificative pentru țările în curs de dezvoltare, pentru că servesc ca instrument pentru a ajuta la încurajarea noilor contribuabili de a respecta legislația în vigoare, a explica rolul taxelor și impozitelor în societate și a determina conformarea, respectiv plata benevolă - practici ce construiesc moralul fiscal la nivelul societății.⁷

⁵ Raportul OECD Building Tax Culture, Compliance and Citizenship: A Global Source Book on Taxpayer Education, Second Edition

⁶ Raport asupra stabilității financiare iunie 2020, Banca Națională a României

⁷ Raportul OECD Building Tax Culture, Compliance and Citizenship: A Global Source Book on Taxpayer Education, Second Edition

La 17 ani de la integrarea în Uniunea Europeană, România are nevoie ca educația financiară să devină o prioritate la nivel național. În timpul pandemiei de coronavirus, importanța creșterii gradului de incluziune financiară s-a amplificat. Doi din trei români (69%) utilizează produse și servicii bancare de orice fel, arată concluziile Studiului Global Findex 2021 realizat de Banca Mondială⁸. În acest context, îmbunătățirea nivelului de educație financiară poate conduce la creșterea bunăstării financiare a oamenilor. De aceea, o paletă cât mai largă de grupuri țintă au nevoie să fie implicate în programe de educație financiară, respectiv copiii și tinerii, precum și adulții, cu abordări diferite în funcție de integrarea lor pe piața muncii, precum și în funcție de vârstă, acestora fiindu-le dedicate prin prezenta Strategie, obiective și activități comune sau specifice nevoilor lor.

Prezentul document strategic conturează viziunea României privind educația financiară pentru următorii ani, precum și exemple de acțiuni specifice care vor fi întreprinse până în 2030.

Documente programatice, studii, rapoarte la nivel național și internațional, precum și experiența directă, arată că educația financiară a devenit o competență cheie în societatea secolului XXI, datorită prezenței constante în viața oamenilor a finanțelor personale și a relației strânse pe care acestea o au cu bunăstarea lor personală și socială. A avea cunoștințe adecvate în acest domeniu favorizează luarea responsabilă și conștientă a unor decizii informate, și în cele din urmă, întărește sentimentul de libertate și prosperitate al individului.

1.2 Cadrul de elaborare a Strategiei Naționale de Educație Financiară

La inițiativa Băncii Naționale a României (BNR), în iulie 2018, a fost semnat un Acord de colaborare între Ministerul Educației (ME), Ministerul Finanțelor (MF), Banca Națională a României (BNR), Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF) și Asociația Română a Băncilor (ARB), acord căruii urmează să i se alăture și Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor (ANPC), pentru realizarea unor activități comune în domeniul educației financiare, inclusiv elaborarea Strategiei Naționale de Educație Financiară.

Implicarea sectorului privat, furnizor de servicii financiare, este esențială pentru realizarea integrată a scopului pe care Strategia și-l propune, iar reprezentanții industriei de profil trebuie să cunoască și să respecte drepturile consumatorilor de servicii financiare, să conștientizeze importanța relațiilor oneste cu aceștia, să evite să se angreneze în practici incorecte și abuzive. În activitatea lor, reprezentanții industriei financiare trebuie să prevină supraîncărcarea informațională în ofertele de produse și servicii financiare pentru consumatori, furnizând informația într-o manieră transparentă, corectă și consecventă, astfel încât să ușureze luarea unei decizii de către consumator și să o facă mai sigură. În acest sens ANPC publică pe site-ul propriu legislația privind drepturile consumatorilor de produse și servicii financiare și își exercită atribuțiile de control prin intermediul acțiunilor (tematice, operative sau la sesizarea consumatorului) asupra furnizorilor de produse și servicii financiare, asigurând consumatorii de respectarea drepturilor acestora.

⁸ <https://www.worldbank.org/en/publication/globalfindex/Data>

Totodată, este importantă și armonizarea comportamentelor consumatorilor români cu cele ale țărilor din Uniunea Europeană, care acordă din ce în ce mai multă atenție considerentelor de durabilitate în viața lor de zi cu zi, inclusiv în deciziile financiare personale.

Acordul de colaborare a asigurat un cadru interinstituțional prin intermediul căruia părțile semnatare realizează activități comune în domeniul educației financiare pentru diverse grupuri țintă și schimburi de experiență privind inițiativele existente ale partenerilor în domeniul educației financiare. Scopul său vizează dezvoltarea, însușirea și aprofundarea unor elemente ale educației financiare la nivelul învățământului preuniversitar și universitar, precum și al persoanelor adulte și al operatorilor economici.

Transpunerea coerentă și organizată a acestor elemente în elaborarea unei Strategii Naționale de Educație Financiară reprezintă o soluție validată de practica europeană și internațională, pentru impulsivarea creșterii gradului de educație financiară în rândul populației din România. Se asigură astfel implementarea unei abordări coordonate, unitare și sistematice a acestei problematice pe termen lung, îmbunătățind eficiența acțiunilor și proiectelor de educație financiară din România.

Pentru susținerea implementării Strategiei Naționale de Educație Financiară, care este elaborată în baza acestui acord, reînnoit, partenerii și-au propus, de asemenea, elaborarea unei Cărți albe care să conțină lista tuturor actorilor angrenați în activități/proiecte din domeniul educației financiare (disponibilă la <https://edu-fin.ro/cartea-alba/>). Partenerii au lansat platforma națională de educație financiară www.edu-fin.ro (bază de date pentru proiectele de educație financiară din România și platformă cu sfaturi practice pentru toți cei care doresc să-și dezvolte cunoștințele, atitudinea și comportamentul financiar), unde toți dezvoltatorii de proiecte își pot promova la nivel național programele de educație într-un mod integrat și unde se regăsesc la momentul actual numeroase programe de educație financiară.

Prezenta *Strategie Națională de Educație Financiară* (denumită în continuare SNEF sau Strategia), este elaborată de autoritățile și instituțiile semnatare ale acordului semnat în 2018, respectiv Ministerul Educației, Ministerul Finanțelor, Banca Națională a României, Autoritatea de Supraveghere Financiară și Asociația Română a Băncilor, la care se adaugă Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor (ANPC), cu implicarea factorilor interesați, atât din mediul public, cât și din cel privat, ca urmare a procedurii de consultare publică, începând cu anul 2022.

1.3 Perioada de implementare a Strategiei Naționale de Educație Financiară

Educația financiară reprezintă o prioritate pentru România, pentru sectorul public și privat, fiind o preocupare a autorităților naționale și a partenerilor din sistemul financiar. Transpunerea coerentă și organizată a elementelor existente privind educația financiară într-o strategie națională reprezintă dovada, pe termen lung, a unui angajament de țară pentru impulsivarea creșterii gradului de educație financiară în rândul populației din România. Orizontul de implementare a SNEF este anul 2030.

2. Viziunea Strategiei Naționale de Educație Financiară

În scopul creșterii educației financiare prin implementarea de politici și reforme care să ofere reziliență economiei și să modernizeze România, abordarea strategică la nivel național a

educației financiare este asigurată de prevederile *Strategiei naționale pentru dezvoltarea durabilă a României 2030*, adoptată de Guvernul României în 2018. Una dintre țintele pentru anul 2030 este creșterea nivelului de educație financiară a cetățenilor. Pentru îmbunătățirea gradului de educație financiară la nivelul întregii populații este necesară o viziune unitară la nivel de autorități și instituții cheie în domeniul financiar, viziune care este concretizată prin Planul de acțiune.

Prezenta *Strategie Națională de Educație Financiară 2024-2030 (SNEF)* are ca scop stabilirea obiectivelor specifice și a direcțiilor de acțiune cu orizont 2030, în vederea îmbunătățirii nivelului de educație financiară în rândul elevilor, studenților, adulților și operatorilor economici din România.

Educația financiară este o prioritate convergentă pentru întreaga populație a României, atât în sectorul public, cât și în cel privat, fiind una dintre preocupările autorităților naționale și a partenerilor din sistemul financiar. Educația financiară este calea spre bunăstare economică, reprezentând un instrument de impulsivitate a dezvoltării economice, nu o rezultată a sa. Un nivel crescut de educație financiară va genera schimbări comportamentale care vor contribui la îmbunătățirea sustenabilității financiare, la consolidarea gradului de bunăstare a românilor și la dezvoltarea economică a țării. Strategia își propune să contribuie la o cultură crescută de alfabetizare financiară prin măsuri complexe, variate și integrate, calibrate pe segmente de populație, pentru creșterea nivelului de educație financiară a acesteia.

Educația financiară conduce la creșterea bunăstării financiare individuale, a capacității de suplimentare a fondurilor pentru pensie și a rezilienței în fața unor factori de risc, cum este o criză economică sau perioade de dificultate financiară care pot apărea în viața oricui, în urma unor evenimente neprevăzute, cum ar fi șomajul, bolile grave, divorțul, etc. De aceea, Strategia își propune să încurajeze extinderea conceptelor financiare din zona economică în programele școlare, să formeze elevii și profesorii, să informeze populația adultă și să perfecționeze personalul operatorilor economici, ceea ce va crește gradul de educație a utilizatorilor prezenți și viitori de produse și servicii financiare.

Prin educație financiară comprehensivă va crește numărul persoanelor care înțeleg utilitatea și funcționalitatea produselor și a serviciilor financiare, inclusiv prin cunoașterea potențialului impact al unei situații/crize și adoptarea de măsuri economice în beneficiul propriu. Un nivel crescut de educație financiară, obținut prin implementarea activităților Strategiei, va determina tot mai multe persoane să adopte o conduită optimă în fața consecințelor unei contracții a economiei, astfel încât societatea, în întregul ei, prin mai multe segmente de populație sensibilizate, va dovedi că are o abordare proactivă, nu reactivă, față de asigurarea unui trai mai bun, unei bunăstări financiare și sociale și față de eventuale crize cu care se poate confrunta.

Este un aspect destul de comun ca uneori indivizii și gospodăriile să se confrunte cu perioade de dificultăți financiare, dar în timp ce unii sunt capabili să-și revină relativ repede, alții experimentează perioade prelungite de dificultăți financiare. Capacitatea de a face față șocurilor negative de venituri sau cheltuieli sau recuperarea rapidă din perioadele de adversitate financiară este cunoscută sub numele de reziliență financiară. Reziliența financiară descrie capacitatea indivizilor de a rezista diverselor greutăți ale vieții și de a se recupera mai repede din situații stresante din punct de vedere financiar. Reziliența financiară, care se formează printr-un proces constant de participare la diverse forme de educație financiară, permite cetățenilor să facă față mai bine unor costuri neașteptate, fără ca acestea să le perturbe planurile

actuale sau viitoare sau să le facă gospodăria vulnerabilă. Mai mult decât atât, știind că au finanțe solide, aceștia vor avea un sentiment de siguranță față de viitor.

În contextul mai sus menționat, SNEF va contribui, pe termen mediu și lung, la creșterea bunăstării economice a consumatorilor de produse financiar-bancare din România, prin:

- îmbunătățirea cunoștințelor financiare ale grupurilor identificate în cadrul acestei Strategii;
- conștientizarea drepturilor și obligațiilor cetățenilor în materie de produse și servicii financiare;
- conștientizarea drepturilor și obligațiilor fiscale ale cetățenilor;
- consolidarea disciplinei financiare în rândul populației;
- conștientizarea importanței unui comportament fiscal corect și responsabil, atât în rândul adulților, cât și în rândul viitorilor contribuabili;
- corelarea măsurilor cuprinse în Strategie cu măsurile de protecție a consumatorilor de produse și servicii financiare;
- creșterea rezilienței financiare;

Implementarea SNEF urmărește educarea populației pentru adoptarea unor decizii financiare mai informate și responsabile, care să conducă la creșterea bunăstării personale și a familiei. Pe lângă îmbunătățirea gradului de educație financiară la nivelul întregii populații, măsurile cuprinse în SNEF vizează și crearea unui mediu care să încurajeze factrii interesați din domeniul economico-financiar să continue să furnizeze populației o educație financiară de calitate, care poate aduce beneficii cetățenilor la nivelul întregii societăți. Cu cât aceștia înțeleg, pe de o parte, oportunitățile furnizate de produsele financiare disponibile și, pe de altă parte, necesitatea de a își îndeplini obligațiile fiscale, cu atât mai multe resurse sunt disponibile pentru prosperitatea economico-socială. Aceste resurse îmbunătățesc viața de zi cu zi a cetățenilor și a copiilor lor, construind un viitor economic stabil și de încredere.

3. Prioritățile, politicile și cadrul legal existent

3.1 Context european

În condițiile în care țara noastră se află pe ultimele locuri în Europa de Sud-Est (OECD, 2020 și OECD, 2023), în ceea ce privește nivelul de educație financiară, este de reținut și Raportul de țară al Comisiei Europene publicat în anul 2020⁹, care face trimitere la necesitatea existenței în România a unei strategii naționale de alfabetizare financiară.

„A New Vision for Europe’s Capital Markets” – Raport final al Forumului la nivel înalt pentru piața de capital unică” (iunie 2020) formulează o serie de recomandări, invitând Comisia Europeană să urmărească printre altele: recunoașterea educației financiare ca prioritate, stabilirea de competențe (prin dezvoltarea de programe, stabilirea de indicatori de monitorizare etc.) și de mecanisme de cooperare între state, întărirea programelor de finanțare UE care se

⁹ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020-european-semester-country-report-romania_ro.pdf?fbclid=IwAR0mGjZOodEC0o6-HhoI_z0rDJnt4Saw4Ek3XOhhokYp-5RjxU0P2Omtjk (pag.37)

adresează educației financiare, aplicarea de către UE și statele membre a unor programe destinate populației pentru creșterea nivelului de cunoștințe și abilități financiare.

Totodată, în anul 2020, Uniunea Europeană a inițiat demersuri pentru a stabili un cadru european pentru acest tip de educație, fiind discutate astfel de aspecte în cadrul structurilor europene centrale. Documentul de lucru „Strengthening the financial resilience of households in Europe - Discussion Paper for the Government Expert Group on Retail Financial Services” a avut ca obiect educația financiară, adresându-se în acest context statelor membre, identificând educația financiară ca o necesitate și prioritate prezentă a Comisiei Europene.

În noul cadru comun al UE/OECD-INFE de competențe financiare pentru adulți, publicat în ianuarie 2022 de Comisia Europeană și Rețeaua internațională pentru educație financiară a OECD (OECD-INFE), alfabetizarea financiară este definită ca „o combinație de conștientizare financiară, cunoștințe, abilități, atitudini și comportamente necesare pentru a lua decizii financiare sănătoase și, în cele din urmă, pentru a obține bunăstarea financiară individuală”¹⁰. Cadrul comun de competențe financiare pentru adulți evidențiază competențele-cheie de care trebuie să dispună o persoană pentru a lua decizii financiare judicioase și se bazează pe competențele definite în cadrul G20/OECD-INFE de competențe fundamentale privind alfabetizarea financiară a adulților, adaptându-le la contextul UE și integrând competențele digitale și competențele în materie de finanțare durabilă. Acesta va sprijini dezvoltarea de politici publice, programe de alfabetizare financiară și materiale educaționale de către statele membre, instituțiile de învățământ și sectorul financiar. De asemenea, cadrul va sprijini schimbul de bune practici între factorii de decizie politică și părțile interesate din UE. Cadrul de competențe financiare se înscrie în continuarea măsurilor anunțate în *Planul de acțiune din 2020 privind uniunea piețelor de capital*¹¹.

De asemenea, în completarea cadrului comun al UE/OECD-INFE de competențe financiare pentru adulți, un cadru comun al UE/OECD-INFE de competențe financiare pentru copii și tineret a fost publicat pe 2 octombrie 2023¹².

3.2 Context național

Cercetarea de piață „Sistemul bancar în percepția românilor: creditarea și incluziunea financiară a românilor”¹³, realizată în luna iulie 2022 de Institutul Român pentru Evaluare și Strategie (IRES) și comandată de Asociația Română a Băncilor, relevă că 71% dintre români sunt foarte mulțumiți și destul de mulțumiți de nivelul de trai, în timp ce 28% se declară destul de nemulțumiți și foarte nemulțumiți, diferența de 1% fiind reprezentată de non-răspunsuri. Aproximativ 80% dintre tinerii cu vârsta între 18-35 de ani se declară cei mai mulțumiți de nivelul de trai, în funcție de studii cei mai mulțumiți fiind cei cu studii superioare în proporție de 83%. Românii cu vârsta între 51-65 de ani, cu studii elementare, sunt cei mai nemulțumiți

¹⁰ European Union/OECD (2022), Financial competence framework for adults in the European Union, pag.71, Recommendation of the OECD Council on Financial Literacy, 29 October 2020

¹¹ [Action 7 - Empowering citizens through financial literacy \(europa.eu\)](https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6f3c4339-5cf4-11ee-9220-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-293354684)

¹² <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6f3c4339-5cf4-11ee-9220-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-293354684>

¹³ <https://www.arb.ro/67-dintre-romanii-care-utilizeaza-produse-si-servicii-bancare-intentioneaza-sa-economiseasca-in-urmatoarele-12-luni/>

de nivelul de trai. Doi din trei români (65%) se declară foarte mulțumiți și destul de mulțumiți de banii pe care îi dețin. Tinerii cu vârsta între 18-35 de ani sunt cei mai mulțumiți de banii pe care îi au, la polul opus fiind situați românii cu vârsta de peste 65 de ani.

Nivelul de educație financiară poate fi interpretat și prin modalitatea în care românii aleg să țină evidența cheltuielilor și veniturilor lunare. Astfel, cercetarea relevă că un român din patru (26%) nu ține deloc evidența, 40% țin evidența în minte, 19% țin pe agendă sau hârtie, 12% folosesc o aplicație de Internet/ Mobile banking și 7% utilizează o aplicație pe telefon, întrebarea fiind cu răspuns multiplu.

Cercetarea reflectă un interes sporit pentru economisire, astfel că două treimi dintre românii care utilizează produse și servicii bancare (68% în rândul adulților) au intenția să economisească în următoarele 12 luni. Tinerii cu vârsta între 18-35 de ani cu studii superioare sunt cei mai interesați să economisească, în proporție de 80%.

Cercetarea de piață „Sistemul bancar în percepția românilor: creditarea și incluziunea financiară a românilor”¹⁴ arată că 46% dintre românii utilizatori de servicii bancare au efectuat plăți prin Internet/ Mobile banking, în creștere cu 70% comparativ cu ponderea românilor care realizau plățile de această manieră în decembrie 2020, de 27%. Tendința de trecere de la numerar la *fără numerar* a fost confirmată de modalitatea în care românii efectuează plățile în prezent. În tranzacțiile curente, 4% dintre români utilizează numai cardul, 26% mai mult cardul, 34% numerarul și cardul în egală măsură, 23% mai mult numerar și 13% numai numerar. În urmă cu șase ani, 94% din plățile retail din România se efectuau în numerar. Aproximativ 37% dintre români folosesc mai mult cardul ca înainte de pandemie.

În 2021, un studiu Unlock Market Research, comandat de BCR¹⁵, arată că pentru 1 din 5 români, situația financiară este cel mai important aspect al vieții lor. Însă doar 1 din 4 se declară mulțumiți de aceasta. Jumătate dintre români (52%) preferă să ceară sfaturi de la familie și prieteni, în timp ce doar un sfert (24%) apelează la un expert financiar. Lipsa unui anumit nivel de educație financiară îi expune la vulnerabilități și asta se simte în viața de zi cu zi: 71% au cumpărat lucruri de care nu aveau nevoie doar pentru că erau ieftine, 65% au cumpărat impulsiv fără o planificare financiară atentă și doar 38% dintre români își urmăresc cheltuielile și le prioritizează corect. Mai mult, 58% recunosc că nu au avut acces la informații financiare sau interes pentru a-și îmbunătăți nivelul de educație financiară. Sănătatea (75%) și nevoile de bază, precum mâncarea și utilitățile (73%), sunt categoriile pentru care românii își prioritizează cheltuielile și depun toate eforturile pentru a se asigura că sunt acoperite. Educația (30%) și petrecerea timpului liber (27%) reprezintă priorități secundare, în timp ce alte domenii, precum hobby-urile (16%), întâlnirile sociale (18%) și divertismentul (7%), sunt considerate mai puțin prioritare în ceea ce privește cheltuielile.

¹⁴ <https://www.arb.ro/jumătate-dintre-românii-utilizatori-de-servicii-bancare-efectuează-plăți-prin-internet-mobile-banking/>

¹⁵ <https://www.bcr.ro/ro/presa/informatii-de-presa/2021/09/21/Studiu-BCR-Doar-38-procente-dintre-români-își-urmăresc-cheltuielile-și-le-prioritizează-corect>

Un studiu foarte recent (2022), realizat de Institutul de Economie Mondială din Academia Română, privind *Bunăstarea financiară și alfabetizarea financiară în România*¹⁶ analizează bunăstarea financiară și determinanții acesteia, inclusiv alfabetizarea financiară, abordând principalii factori care conduc la nivelul scăzut de incluziune financiară și interdependența dintre dezvoltarea sistemului financiar și educația financiară. Rezultatele cercetării au dezvăluit o imagine pesimistă, corelată cu patru deficiențe importante: lipsa resurselor financiare (53% dintre respondenți nu au economisit sau investit, menționând lipsa resurselor financiare drept cauză principală), lipsa abilităților și cunoștințelor financiare, lipsa de încredere în instituțiile financiare (27% dintre respondenți au o preferință specifică pentru economisirea în numerar), reticența de a primi informații (39% dintre respondenți au declarat că nu sunt interesați să primească informații financiare). În ansamblu, rezultatele subliniază faptul că bunăstarea financiară este distribuită inegal între indivizi, sugerând existența unei capcane a sărăciei, alimentată continuu de deficiențe economice structurale; în absența unor politici publice eficiente, persoanele fără educație și cu venituri mici nu au acces la informații, fiind incapabile de a economisi/ investi și participa la sistemul financiar. Pe baza datelor, studiul propune o serie de recomandări instituționale și de politică publică, care vizează îmbunătățirea inițiativelor de educație financiară, inclusiv elaborarea unei strategii naționale de educație financiară.

Transformările majore din societatea noastră au influențat modul în care funcționează economia. În acest sens, Ministerul Finanțelor se concentrează în reformele sale și pe dezvoltarea unei relații corecte și transparente cu cetățenii, având în vedere că cei mai mulți contribuabili sunt de bună credință și doresc să se conformeze și desfășoare de activități la nivel național care au ca scop educarea în domeniul fiscal, prin promovarea unei culturi prin care conformarea fiscală voluntară să fie percepută drept o atitudine corectă, în care plata taxelor este atât o obligație legală, cât și un act de responsabilitate socială.

3.3 Considerații privind situația economico-financiară a României

Observații generale

Banca Mondială a clasificat pentru prima dată România ca fiind o țară cu venituri ridicate, pe baza datelor din 2019. Cu toate acestea, criza declanșată de pandemia de coronavirus a readus țara în grupul celor cu venituri medii superioare în 2021. Pe termen mediu și lung, România trebuie să abordeze constrângerile sale structurale, inclusiv nivelul ridicat de inegalitate, precum și fundamentul precar de creștere economică. Acest fundament este cauzat, conform unei analize a Băncii Mondiale, inclusiv provocări în ceea ce privește cantitatea și calitatea muncii, datorate, în principal, deficiențelor referitoare la calitatea și incluziunea educației, dar și lipsei unor competențe critice, printre care se numără și educația financiară¹⁷.

¹⁶ https://cdn.edupedu.ro/wp-content/uploads/2022/04/Buna%CC%86stare_financiar%C3%A2alfabetizare_financiar%C3%A2Roma%CC%82nia.pdf

¹⁷ <https://www.worldbank.org/ro/country/romania/overview#1>

Conform Raportului de Stabilitate al BNR din luna decembrie 2022, „riscurile la adresa stabilității financiare s-au intensificat de la data raportului anterior (iunie 2022), ca urmare a creșterii incertitudinilor privind evoluțiile economice și financiare, pe fondul accentuării tensiunilor geopolitice și continuării războiului din Ucraina, precum și al înăspririi condițiilor financiare în contextul proceselor de reajustare a conduitelor de politică monetară ale băncilor centrale la nivel global”.

Digitalizarea la nivelul economiei are spațiu amplu de îmbunătățire, România fiind a treia cea mai puțin performantă țară din această perspectivă, în special din punct de vedere al integrării tehnologiilor, dar și al capitalului uman. Realizarea de investiții în direcția ameliorării acestei situații poate conduce la o orientare mai amplă a spiritului antreprenorial către domenii care implică un nivel tehnologic sau de cunoaștere mai ridicat, în condițiile în care la momentul actual în componența sectorului companiilor predomină firme care activează în domenii mai puțin intensive din aceste puncte de vedere. Este adevărat, pe de altă parte, că, pe termen mediu, mai exact de la declanșarea pandemiei, s-a observat accelerarea digitalizării în toate domeniile, inclusiv în ceea ce privește modalitatea de utilizare a produselor și serviciilor financiare de către consumatori, ceea ce a generat nevoia de dobândire de noi competențe financiare și digitale la nivelul mai multor categorii de populație interesate.

Alte vulnerabilități, determinate de problema demografică, se manifestă în continuare, pe fondul persistenței sporului natural negativ și al fenomenului migrației din ultimii ani. Îmbătrânirea accentuată a populației, corelată cu creșterea ponderii persoanelor în vârstă dependente de populația activă (17,3 la sută din populația după domiciliu la 1 ianuarie 2021 este reprezentată de persoane în vârstă de peste 65 ani, în creștere cu 0,4 puncte procentuale față de anul anterior), precum și tendința continuă de scădere a populației rezidente (-0,5 la sută în 2021 față de 2020) determină amplificarea tensiunilor la nivelul pieței muncii. În plus, pandemia de coronavirus a dus la creșterea mortalității (+14 la sută în anul 2020 comparativ cu 2019) și diminuarea numărului de nou-născuți (-5 la sută în anul 2020 față de 2019), astfel sporul negativ s-a deteriorat de la o medie lunară de 5 900 de persoane în anul 2019 la 9 880 de persoane în 2020.

Conform datelor publicate de Ministerul Muncii și Solidarității Sociale pentru finalul lunii octombrie 2023, în România erau înregistrați 5.763.269 salariați și 4.764.800 pensionari de asigurări sociale de stat și agricultori¹⁸. În acest context, pentru a reduce presiunea financiară asupra populației ocupate și a susține echilibrul pe piața muncii, educația financiară este esențială.

Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) consideră că „pentru susținerea revenirii pe termen mediu și lung, România trebuie să se concentreze pe o implementare eficientă a Planului Național de Redresare și Reziliență finanțat de Uniunea Europeană. Reformele trebuie să se axeze și pe reluarea creșterii productivității, pe crearea de locuri de muncă și pe dezvoltarea competențelor, consolidând statul de drept și finanțele publice.

¹⁸ <https://mmuncii.ro/j33/index.php/ro/transparenta/statistici/date-statistic?highlight=WyJudW1hcnVsliwic2FsYXJpYVx1MDE2M2lsb3IiLCJhY3RpdmkiLCJudW1cdTAxMDNydWwgc2FsYXJpYVx1MDIxYmlsb3IiLCJudW1cdTAxMDNydWwgc2FsYXJpYVx1MDIxYmlsb3IiYWN0aXZpIi0=> și https://mmuncii.ro/j33/images/Date_lunare/pens_total_112023.pdf

În mod special, o concurență mai puternică și un cadru de reglementare cu proceduri mai simple pentru înființarea și închiderea firmelor ar ajuta companiile eficiente să prospere, să investească și să adopte noi tehnologii. Investițiile în tranziția ecologică și digitală ar fi încă un factor care ar stimula potențialul de creștere al României, ajutând în același timp țara să se apropie de țintele climatice fixate.

Îmbunătățirea calității oportunităților și a mobilității sociale este de asemenea importantă. În ciuda unei scăderi constante a numărului de persoane trăind în sărăcie în ultimii ani, procentul de români care trăiesc cu mai puțin de jumătate din venitul mediu este la nivelul de 17%, față de media OECD de 12%. România este în urma celor mai multe țări din cadrul OECD când vine vorba de asigurarea accesului la educație de înaltă calitate, sănătate, locuințe și transport.

Se observă disparități la nivel regional și în ceea ce privește venitul mediu lunar pe persoană. Astfel, diferența dintre București Ilfov (3.099 lei) și următoarea regiune din topul veniturilor totale, anume regiunea Centru (2.176 lei) este de aproape 1.000 lei. În comparație cu Regiunea Nord Est, diferența este dublă, venitul mediu lunar pe persoană fiind de 1.532 lei. Dacă luăm în considerare doar salariații, se înregistrează o creștere a veniturilor medii lunare. Singura constantă o reprezintă cei doi poli, anume București Ilfov (3.579 lei) și Nord Est (2.140 lei), diferența dintre polii veniturilor medii lunare fiind de această dată de 1.439 lei. Pandemia a adâncit inegalitățile, fiind afectate cel mai mult grupurile vulnerabile, în special tinerii, femeile și comunitățile de romi. Este foarte important să se utilizeze educația și formarea pentru a introduce mai mulți lucrători necalificați pe piața muncii cu forme legale. Aplicarea mai multor politici active pe piața muncii și îmbunătățirea accesului la școli vocaționale bune și la educație de calitate pentru adulți ar contribui la eliminarea neconcordanțelor dintre cererea și oferta din acest domeniu. Îmbunătățirea competențelor și a oportunităților de muncă ar ajuta, de asemenea, la reducerea fluxului de emigranți români, care a afectat deja dezvoltarea economică prin crize în ceea ce privește forța de muncă și competențele.”¹⁹

Contextul economic al ultimilor ani a fost puternic influențat de efectele măsurilor de combatere a răspândirii pandemiei generate de coronavirus și ale celor de redresare economică, la care s-au adăugat efectele crizei resurselor energice și ale conflictului din Ucraina. În anul 2021, economia României a crescut cu 5,8%, unul dintre cele mai ridicate ritmuri de creștere din rândul statelor membre UE (în zona euro și la nivelul UE, PIB real a crescut cu 5,4%). Similar anilor anteriori, contribuția principală la dinamica PIB real a revenit consumului privat (+7,9%). În anul 2022, Produsul Intern Brut a crescut, comparativ cu anul 2021, cu 4,8%, potrivit datelor Institutului Național de Statistică. Pentru anul în curs se prognozează o decelerare a ritmului de creștere economică, comparativ cu anul 2022, pe fondul crizelor suprapuse.²⁰

Deși economia României a crescut relativ constant după criza financiară din 2008, „România continuă să se numere printre țările cu ponderi mari ale populației aflate în situație de risc, departe de media UE28 și cu grupuri specifice aflate în situație de vulnerabilitate ridicată precum: copiii și tinerii; locuitorii din mediul rural; persoanele cu dizabilități;

¹⁹ <https://www.oecd.org/countries/romania/romania-stimularea-productivitatii-si-dezvoltarea-capitalului-uman-vor-genera-crestere-economica-mai-multe-locuri-de-munca-si-venituri-mai-mari.htm>

²⁰ www.insse.ro

persoanele cu un nivel scăzut de școlarizare (maximum gimnaziu), familiile monoparentale care au copil/copii în întreținere, familiile cu copii – în special cele cu trei copii sau mai mult; persoanele vârstnice singure sau dependente, cu nevoi de îngrijire de lungă durată”²¹. Astfel, la sfârșitul anului 2021, 34,4%²² din populația României se afla la limita sărăciei, fiind cel mai ridicat nivel din Uniunea Europeană. De menționat că valoarea acestui indicator se înrăutățește în cazul zonelor rurale sau marginalizate comparativ cu cele urbane. De asemenea, există posibilitatea ca situația financiară a acestei categorii de persoane să se deterioreze și mai mult în viitor.

Se observă, de exemplu, că, dintre cei aflați în categoria de risc de sărăcie, cei mai mulți sunt tinerii cu vârsta sub 24 de ani. De altfel, tinerii sub 25 de ani reprezintă una dintre categoriile cele mai vulnerabile, aspect subliniat și de Comisia Europeană într-un Raport de țară, dar și de ultimele date ale Institutului Național de Statistică care arată că rata șomajului în rândul tinerilor sub 25 de ani este de 17,4%²³ în 2021, această categorie de vârstă fiind și printre cele mai afectate de efectele economice ale pandemiei de coronavirus.

Un alt exemplu ar fi următorul: deși Comisia Europeană a evaluat, în anul 2018, sistemul de pensii din România ca fiind satisfăcător, există îngrijorări serioase cu privire la creșterea ratei de dependență a populației vârstnice²⁴, ocuparea forței de muncă fără forme legale și scăderea populației, ceea ce determină situații de tipul celor de mai jos:

- conform estimărilor CFA România²⁵, până în anul 2030, numărul pensionarilor va depăși numărul de angajați cu 0,32 milioane și deficitul sistemului de pensii va fi de aproximativ 1,45% din PIB;
- forța de muncă ocupată fără forme legale reprezintă 20%-50% din forța de muncă din România, în funcție de definiția folosită, conform misiunii Programului FMI și al Băncii Mondiale de evaluare a sectorului financiar (FSAP) în România;
- conform estimărilor Eurostat și ale Institutului Național de Statistică, declinul populației este o tendință continuă în ultimii 30 de ani și va continua, atingând 18 milioane în anul 2030 și 12-14 milioane în anul 2060²⁶. Principalele cauze ale acestei tendințe descendente sunt rata scăzută de natalitate și rata crescută de migrație. Emigrarea persoanelor înalt calificate aduce un plus de presiune asupra sistemului de pensii din România, de tipul Pay As You Go (PAYG), bazat pe solidaritatea între generații.

Sustenabilitatea sistemului PAYG este o problemă la nivel global, însă ocuparea forței de muncă fără forme legale și rata migrației, care se numără printre cele mai ridicate din Uniunea Europeană, intensifică această problemă în România. Fără numeroase soluții practice disponibile în prezent, se pare că pensionarii vor fi nevoiți să își acopere cheltuielile din economii, statul putând să le asigure numai un venit minim. Prin urmare, îmbunătățirea

²¹ Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2022-2027

²² <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220915-1>

²³ www.insse.ro

²⁴ raportul dintre numărul persoanelor peste 65 de ani și populația de vârstă activă

²⁵ Viitorul sistemului de pensii din România – estimările iau în considerare o creștere a PIB cu 5,5%, o creștere a punctului de pensie pentru a-l adapta la rata inflației începând cu anul 2021, estimarea INS privind populația, numărul de angajați și numărul persoanelor cu vârsta de peste 65 de ani.

²⁶ Sursa: INS

nivelului de cunoștințe financiare și a gradului de conștientizare a importanței planificării în avans pentru perioada de pensionare se număra printre obiectivele SNEF.

Sectorul financiar din România

Sectorul financiar este dominat de sectorul bancar. La finele lunii decembrie 2023, în România activau 32 de bănci, 8 dintre acestea fiind sucursale ale unor bănci străine. Din totalul activelor bancare, 65,6% erau deținute de instituții bancare cu capital străin. Nivelul de intermediere financiară este scăzut în România, ponderea activelor sectorului financiar în PIB fiind de 70,3% în trimestrul III 2022. În cadrul acestor active, activele bancare reprezintă 52,5% din PIB (trimestrul II 2022), una dintre cele mai scăzute ponderi din UE (de exemplu, media acestui procent în țările din regiune este de 116,6%, iar la nivelul UE-27 este de 238,5%)²⁷. La finele lunii decembrie 2023, activele sistemului bancar se cifrau la 803,4 miliarde lei. Indicatorul credite acordate/depozite atrase este de 67,84% la finele lunii decembrie 2023, ceea ce înseamnă că băncile au suficient spațiu pentru a crește gradul de intermediere financiară pe baze sustenabile. Indicatorii de solvabilitate și de lichiditate ai sistemului bancar arată că este solid și rezilient, fiind plasați peste mediile europene. La finele lunii decembrie 2023, indicatorul de solvabilitate este de 22,51% în condițiile în care minimul admis este de 8%. Ponderea creditelor neperformante (NPL) s-a deteriorat în România în timpul crizei financiare, de la 2,7% în anul 2008 la 22% în anul 2014. Datorită măsurilor impuse de BNR și aplicate de bănci, rata NPL a scăzut până la nivelul de 2,33% în decembrie 2023. Potrivit unor indicatori măsurați de Banca Mondială din 3 în 3 ani, incluziunea financiară este scăzută în România²⁸: în anul 2021, doar 69% dintre românii de peste 15 ani dețineau un cont bancar la o instituție financiară (față de 61% în anul 2014). Din analiza datelor Băncii Mondiale în funcție de nivelul de educație, observăm că procentul celor cu educație secundară care dețin un cont bancar este mai mult decât dublu față de cei cu educație primară (76% vs. 37%). Într-un clasament al motivelor pentru care românii nu își fac un cont la bancă, ponderea cea mai mare este a celor care declară că nu au cont curent pentru că altcineva din familie deține unul (29%), le lipsesc fondurile necesare (14%), urmată de lipsa încrederii în instituțiile financiare (12%) și de motivația că serviciile financiare sunt prea scumpe (11%). Pentru a stimula folosirea serviciilor financiare, în anul 2017 a fost aprobată o lege care a transpus Directiva Europeană privind conturile de plăți de bază și care a stabilit posibilitatea accesului la conturi de plăți pentru care nivelul comisioanelor sa fie 0 pentru persoanele vulnerabile (cu venitul mai mic de 60% din salariul mediu la nivel național, adică aproximativ 50% din consumatorii financiar). Cu toate acestea, numărul acestor conturi a rămas extrem de scăzut, în bună măsură și din cauza lipsei de educație financiară a celor vizați și a lipsei unei campanii naționale de promovare.

Rata de economisire în mod formal este scăzută în România, conform unor date recente:

- 19% dintre cei care economisesc o fac prin intermediul instituțiilor financiare, comparativ cu ponderea celor care economisesc de 45%);
- 53% dintre persoanele de peste 15 ani dețineau un card bancar în anul 2021;
- 19% dintre persoanele de peste 15 ani au luat împrumut de la o instituție financiară în anul 2021, comparativ cu 26% care au luat împrumut de la familie și prieteni;

²⁷ BNR – RSF, decembrie 2022

²⁸ The Global Findex Database 2021, www.globalfindex.worldbank.org

- folosirea serviciilor financiare digitale este în creștere, însă utilizarea banilor lichizi rămâne principala formă de circulație a banilor. Procentul adulților care au folosit plăți digitale în anul 2021 a crescut față de anul 2014 (64% față de 43%), însă doar 61% dintre angajați primesc salariul într-un cont la o instituție financiară.

Numărul de sucursale ale băncilor comerciale, de 26,5 la 100.000 de adulți, se situează peste media UE, de 21. Însă, în ultimii ani, a fost observată o reducere a acestui număr, în special în zona rurală, pe fondul accelerării digitalizării. Planurile băncilor includ înlocuirea unei părți semnificative a numărului de sucursale cu rețele de funcționari bancari, sucursale digitale și vehicule bancare mobile.

Nivelul de îndatorare al gospodăriilor din România a fost de 15,3% din PIB în anul 2018, iar nivelul creditelor ipotecare a fost de 16% din PIB. Deși comparativ cu alte state membre UE nivelul de îndatorare este relativ scăzut, ponderea gospodăriilor îndatorate potențial vulnerabile (nivel scăzut al veniturilor) este relativ ridicată (40%)²⁹.

În România există și o puternică piața financiară nebancaară, care a înregistrat o „dublare a volumului activelor din 2014 până în prezent, fiind o componentă a sistemului financiar complexă, în continuă dezvoltare și cu perspective de creștere pentru viitor.”³⁰

Conform datelor ASF, la finalul trimestrului III 2023 componenta de asigurări din cadrul sectorului financiar nebancaar arată că în această piață derulau activitate 25 societăți de asigurare-reasigurare și 262 companii de brokeraj. la finalul trimestrului III 2023, erau în vigoare un număr 14.573.954 contracte de asigurări generale și 1.778.777 contracte de asigurări de viață. Piața asigurărilor din România este canalizată preponderent pe asigurări generale, mai ales în zona asigurărilor auto. Creșterea gradului de conștientizare și dezvoltare a educației financiare și promovarea produselor de asigurare adaptate nevoilor consumatorilor pot conduce la sporirea încrederii populației în sectorul asigurărilor.

Din punct de vedere al indicatorilor specifici, este de menționat faptul că societățile de asigurări au înregistrat în primele nouă luni ale anului 2023 prime brute subscrise (PBS) în valoare de aproximativ 13,1 miliarde lei, în creștere cu aproximativ 8,7% față de valorile înregistrate în perioada similară a anului anterior, astfel:

- primele brute subscrise pentru asigurările generale (AG) sunt în valoare de aproximativ 10,9 miliarde lei, în creștere cu 8,5% față de perioada similară a anului anterior;
- primele brute subscrise aferente asigurărilor de viață (AV) sunt în valoare de aproximativ 2,2 miliarde lei, în creștere de 9,4% comparativ cu perioada similară a anului anterior.

Se poate concluziona că piața asigurărilor este pe un trend de creștere, valorile înregistrate la sfârșitul trimestrului III 2023 întărind o astfel de perspectivă.

O altă componentă a sistemului financiar nebancaar este cea a sistemului pensiilor private. Acest segment a cunoscut o evoluție pozitivă încă de la înființarea sa, numărul de participanți fiind în creștere, la fel și activele. La sfârșitul anului 2023, fondurile de pensii private (Pilon II și Pilon III) înregistrau active totale în valoare de 126,07 miliarde lei, cu 26% mai mult comparativ cu finalul anului 2022. Ca pondere în PIB, activele totale ale sistemului de pensii

²⁹ Financial Education Mapping of Romania, OECD / INFE;

³⁰ <https://www.asfromania.ro/uploads/articole/attachments/61c22508d748d656752824.PDF>

private (Pilon II și Pilon III) au înregistrat un nivel de 8,13%, în noiembrie 2023³¹. La sfârșitul lunii noiembrie 2023, pe piața pensiilor private activau 10 administratori, 17 fonduri de pensii și 4 depozitari.³² Numărul participanților înregistrați în sistemul pensiilor private la 30 noiembrie 2023 a fost de 8,83 milioane persoane (la Pilonul II – 8,12 milioane persoane și la Pilonul III – 0,82 milioane persoane) în creștere cu 2,72% comparativ cu finalul anului 2022.

A treia componentă a sistemului financiar nebancaar este piața de capital. Cele mai recente date relevă faptul că indicii bursei românești au înregistrat evoluții pozitive la finalul lunii septembrie 2023 comparativ cu finalul anului 2022³³. Indicele de referință BET a avut o creștere de 22,93% la 30 septembrie 2023 comparativ cu finalul anului 2022, după ce în anul 2022, ca urmare a tensiunilor geopolitice și a evoluțiilor macroeconomice ulterioare, au fost înregistrate evoluții negative pe acest segment. Astfel, indicele de referință BET (care include evoluțiile celor mai tranzacționate companii de pe piața reglementată a BVB) a avut o scădere de 10,70% la 31 decembrie 2022, comparativ cu finalul anului 2021, iar capitalizarea bursieră de pe piața reglementată a atins nivelul de 197,18 miliarde lei, în scădere cu aproximativ 14% comparativ cu finalul anului 2021. La finalul trimestrului III al anului 2023, capitalizarea bursieră de pe piața reglementată a atins nivelul de 275,27 miliarde lei, în creștere cu aproximativ 40% comparativ cu finalul anului 2022.³⁴

Începând cu anul 2020, Ministerul Finanțelor a reluat programul de titluri de stat destinate populației (FIDELIS) prin care persoanele fizice pot subscrie trimestrial titluri de stat denumite în lei și euro prin intermediul unui sindicat bancar format din Banca Transilvania/BT Capital Partners, BCR, BRD și Alpha Bank și a participanților eligibili (societate de investiții financiare sau instituție de credit acceptată ca participant la sistemul de tranzacționare al Bursei de Valori București). Titlurile de stat emise în cadrul acestui Program sunt listate la Bursa de Valori București, putând fi tranzacționate înainte de scadență. Complementar, începând cu anul 2018, Ministerul Finanțelor derulează și programul de titluri de stat destinate populației TEZAUR prin care persoanele fizice pot achiziționa lunar titluri de stat de la unitățile trezoreriei statului și oficiile poștale ale Companiei Naționale Poșta Română S.A. În cursul anului 2023, prin programul FIDELIS a fost atrasă suma de aproximativ 1,9 miliarde euro prin intermediul a 20 de emisiuni, 12 emisiuni denumite în lei și 8 emisiuni denumite în euro. Diferit față de anii precedenți, începând cu anul 2024 vor fi 5 perioade de subscriere pentru titlurile de stat FIDELIS, fiind crescută frecvența acestora față de caracterul trimestrial inițial, prima emisiune a anului 2024 înregistrând subscrieri de 360 de milioane de euro prin trei tranșe denumite în lei și 2 tranșe denumite în euro.

Suplimentar scopului de asigurare a surselor de finanțare a Statului și de diversificare a bazei de investitori, programele de titluri de stat destinate populației au și rolul de a oferi populației o variantă de economisire sau investire. Implicit, acțiunile de promovare a acestor oferte prin diverse canale de comunicare au rolul important de a familiariza populația cu astfel de instrumente financiare importante pentru un portofoliu investițional personal sustenabil pe termen lung.

Cele mai recente date publicate de Ministerul Finanțelor relevă interesul investitorilor față de titlurile de stat – astfel, rundele de finanțare derulate în ultimii patru ani la BVB în cadrul programului FIDELIS au atras de la populație aproximativ 5,3 miliarde de euro. Emisiunile

³¹ 1.549.914 mil.lei PIB-ul ultimelor patru trimestre disponibil pe site-ul INS (trim. IV 2022 - trim.III 2023)

³² <https://www.asfromania.ro/uploads/articole/attachments/62c5400f61bae841556987.pdf>

³³ Conform datelor disponibile ASF

³⁴ Conform datelor disponibile ASF

recurente de titluri de stat derulate de Ministerul Finanțelor prin programul FIDELIS au contribuit la creșterea numărului de investitori și, totodată, la dezvoltarea pieței de capital locală. Astfel, numărul total al investitorilor de pe piața de capital raportați la sfârșitul trimestrului III³⁵ al anului 2023 era de 168.072, în creștere față de sfârșitul trimestrului anterior cu 5,37%. Dintre aceștia, un număr de 33.265 de investitori (19,79% din numărul total) dețin doar titluri de stat emise de statul român prin Ministerul Finanțelor, fapt care denotă atractivitatea acestor tipuri de instrumente pentru investitori din perspectiva raportului risc- randament oferit.

3.4 Evaluarea nivelului actual de educație financiară în România

Primul studiu amplu, disponibil public și comparabil la nivel internațional, cu privire la nivelul de alfabetizare financiară în rândul populației din România a fost desfășurat de OECD. Ca parte a programului de asistență tehnică, finanțat de Ministerul de Finanțe din Olanda „Technical assistance project for financial education in the Constituency Program of the Netherlands Ministry of Finance”, OECD a efectuat în anul 2019 (publicat în 2020) un studiu privind nivelul de alfabetizare financiară în rândul populației adulte din următoarele țări: Bulgaria, Croația, Georgia, Macedonia de Nord, Muntenegru, Moldova, România³⁶. Rezultatele acestui studiu au fost încorporate și în raportul publicat de OECD în anul 2020 ”OECD / INFE International Survey of Adult Financial Literacy”, cu privire la nivelul de alfabetizare financiară în rândul populației adulte din 26 de țări³⁷. Astfel, România are la dispoziție atât o analiză comparativă cu țările din Sud-Estul Europei („SEE”), cât și o analiză comparativă cu economii mai avansate, cum ar fi Italia, Austria sau Germania.

Raportul OECD arată că la nivelul celor 26 de țări (din Asia, Europa și America Latină, inclusiv 12 țări membre OECD) care au fost incluse în studiu, scorul mediu obținut de cei 125.787 de respondenți cu vârste de peste 18 ani a fost de 12,7 dintr-un total maxim posibil de 21, ceea ce demonstrează că există loc pentru îmbunătățiri, care diferă de la țară la țară – în unele se menționează probleme de cunoștințe, în timp ce în altele - aspecte care țin de comportamente.

Demersul s-a bazat pe un set de instrumente și metodologia organizației pentru colectarea și interpretarea datelor comparabile și a fost segmentat pentru populația adultă (peste vârsta de 18 ani), eșantionul minim fiind stabilit la 1.000 de respondenți (România participând cu 1.060 de persoane).

Ca secțiuni, studiul a vizat cunoștințele, atitudinea și comportamentul financiar, întrebările adresate acoperind următoarele domenii:

- Calculul valorii în timp a banilor;
- Înțelegerea conceptului de plată a dobânzii pentru un credit;

³⁵ Astfel cum au fost raportați de participanți la Fondul de Compensare a Investitorilor, <https://www.fond-fci.ro/docs/Comunicate/Comunicat%20de%20presa%20%20septembrie%202023.pdf>

³⁶ Financial Literacy of Adults in South East Europe

³⁷ Austria, Bulgaria, Columbia, Croația, Republica Cehă, Estonia, Franța, Georgia, Germania, Hong Kong, China, Ungaria, Indonezia, Italia, Coreea de Sud, Malaezia, Malta, Moldova, Muntenegru, Peru, Polonia, Portugalia, Macedonia de Nord, România, Rusia, Slovenia și Thailanda.

- Calcularea dobânzii simple;
- Înțelegerea conceptului de dobândă simplă și dobândă compusă;
- Înțelegerea conceptului de risc și randament;
- Ce este inflația;
- Ce înseamnă diversificarea riscului.

Cunoștințele financiare sunt concepte financiare de bază cunoscute de o persoană și abilitatea acesteia de a aplica matematica în contexte financiare. Deținerea de cunoștințe financiare permite unei persoane să administreze anumite situații financiare, să compare produse și servicii financiare pentru a adopta o decizie financiară potrivită nevoilor sale și care este luată fiind bine informată, respectiv de a reacționa față de evenimente care îi pot afecta bunăstarea financiară.

Comportamentul financiar este o altă componentă a educației financiare și se referă la comportamentul și acțiunile unei persoane, care sunt de natură a afecta situația financiară a acesteia și bunăstarea ei, atât cea pe termen scurt, cât și cea pe termen lung. Unele comportamente, precum amânarea plății facturilor, lipsa planificării cheltuielilor viitoare sau alegerea unui produs financiar fără a analiza și compara mai multe produse similare existente, pot impacta negativ situația financiară și bunăstarea respectivei persoane.

Atitudinile financiare constituie cea de a treia componentă a educației financiare, definiția OECD recunoscând că, chiar dacă o persoană deține cunoștințele și abilitățile pentru a acționa într-un anumit fel, atitudinea respectivei persoane față de bani poate influența decizia și comportamentul său. În special, atenția este orientată înspre impactul asupra nivelului de bunăstare, sondajul conținând întrebări care urmăresc dacă există preferințe în modul de cheltuire a banilor pe termen scurt (așa cum, de exemplu, este o atitudine de tipul „azi trăiesc”).

Conform studiului OECD menționat anterior, în anul 2020 România a obținut cel mai scăzut scor în ceea ce privește cunoștințele în domeniul financiar din regiunea SEE, de 11,2. În ceea ce privește scorul aferent comportamentelor financiare, România a obținut rezultate sub media înregistrată la nivelul SEE, dar s-a clasat peste țări cum ar fi Italia, Muntenegru sau Columbia. România a reușit să se încadreze în media de la nivelul SEE cu scorul obținut în privința atitudinilor financiare și ușor sub media înregistrată la nivelul celor 26 de țări analizate de OECD.

Punctajul înregistrat în privința cunoștințelor în domeniul financiar arată că o parte semnificativă a persoanelor incluse în eșantionul studiat nu înțelege concepte de bază, cum ar fi diversificarea riscului, dobânda simplă și dobânda compusă, valoarea în timp a banilor, calculul dobânzii simple. Cu o rată de răspunsuri corecte de numai 49%, România se situează cu 9% sub media de răspunsuri corecte înregistrată în Regiunea SEE și cu 14,5% sub media de răspunsuri corecte înregistrate în eșantionul extins de 26 de țări.

România înregistrează una dintre cele mai ridicate rate din regiunea SEE pentru un comportament neadecvat din punct de vedere financiar, cum ar fi cumpărăturile impulsive (numai 67% au declarat ca au efectuat cumpărături cumpătate), faptul că nu realizează economii în mod activ și nu își stabilesc obiective (27% au răspuns că nu realizează economii în mod activ și nu își stabilesc obiective) și că nu monitorizează chestiunile financiare. În cazul României sunt observate și comportamente pozitive, cum ar fi rate ridicate (68% comparativ cu media de 63% a Regiunii SEE) de respondenți care au declarat că sunt responsabili pentru

deciziile financiare și își organizează un buget, iar 80% dintre respondenți au declarat că își plătesc facturile la timp, situându-se ușor sub media Regiunii SEE de 81%.

Din perspectiva evaluării atitudinii și comportamentului, studiile cuprind și evaluarea din punctul de vedere al conștientizării existenței, alegerii și deținerii de produse financiare. În ceea ce privește conștientizarea existenței produselor financiare, România se situează pe locul al doilea, după Muntenegru, 87% dintre respondenți cunoscând cel puțin 5 produse financiare. Referitor la alegerea de produse financiare în mod activ și măsura în care respondenții au tendința de a apela la prieteni și familie pentru furnizarea de servicii în sectorul financiar (de exemplu, împrumut sau economii), România se situează ușor sub media SEE, numai 32% dintre respondenți afirmând că au ales de curând un produs financiar (comparativ cu 37%, media în Regiunea SEE). Studiul arată că, în privința deținerii de produse financiare, România se situează peste media SEE, în poziție intermediară în ceea ce privește deținerea unui produs de creditare, a unui produs de asigurare sau a unui instrument de plată³⁸ și pe o poziție inferioară în ceea ce privește investițiile pentru economisire sau un produs pentru perioada de pensionare.

Bunăstarea financiară a fost evaluată pe baza unei serii de întrebări și afirmații care aveau ca scop identificarea modului în care respondenții evaluează situația lor financiară, cum interferează finanțele cu modul lor de viață, cât de mare este gradul lor de îndatorare și, în cele din urmă, cât de ușor pot adulții să trăiască fără a se gândi la bani. Dintre țările analizate în Regiunea SEE, românii sunt cel mai puțin nemulțumiți de situația lor financiară curentă și îngrijorați că banii nu le vor ajunge³⁹. Rezultate similare au fost obținute în ceea ce privește îngrijorarea oamenilor privind plata cheltuielilor curente⁴⁰ și faptul că aceștia consideră că banii le controlează viața și pe oameni în general. În aceeași linie cu restul țărilor analizate din Regiunea SEE, numai 14% sunt de acord cu afirmația că sunt prea îndatorați, cu puțin sub media SEE de 15%.

Conform studiului OECD publicat în decembrie 2023, scorul mediu de educație financiară al țărilor participante la sondaj este de 60 de puncte dintr-un total de 100 de puncte⁴¹. În medie, doar 34% dintre adulți au atins scorul de 70 de puncte, cei care au reușit un punctaj mai mare sunt adulți salariați, cu studii superioare și/sau cu venituri mai mari. În acest studiu, OECD recunoaște bunăstarea financiară individuală ca scop final al politicilor și programelor de educație financiară. Scorul mediu al bunăstării financiare s-a situat la nivelul de 42 din total 100 de puncte.

În ceea ce privește România, față de sondajul anterior se reține o creștere de 3 puncte față de scorul din 2020. Cu toate acestea, țara noastră continuă să se situeze la un nivel scăzut de educație financiară, înregistrând 54 de puncte (față de 51 de puncte în 2020) dintr-un total de 100 de puncte și față de o medie de 60 de puncte, obținută de cele 40 de țări analizate de OECD în acest nou sondaj.

³⁸ Respondenții au fost întrebați dacă dețin un cont curent, o facilitare de plată cu telefonul mobil atașată unui card de debit sau un card de plăți.

³⁹ 34% dintre români nu au fost de acord cu afirmația „Sunt mulțumit de situația mea financiară actuală”, comparativ cu media SEE de 41%.

⁴⁰ Numai 40% dintre respondenți sunt îngrijorați de plata cheltuielilor curente comparativ cu media SEE de 59%.

⁴¹ <https://www.oecd.org/financial/education/International-Survey-of-Adult-Financial-Literacy-2023>

Din perspectiva cunoștințelor financiare deținute de adulții din țările analizate, se remarcă variații mari între populații, media scorului acestei categorii fiind de 63 de puncte din totalul de 100. Populația adultă din România obține la această categorie un scor de 31 de puncte. Se remarcă, în schimb, în cazul țării noastre, o creștere a procentului de persoane adulte care înțeleg corect conceptul valorii în timp a banilor.

În ceea ce privește comportamentul financiar, punctajul mediu al țărilor participante a fost de 61 de puncte din 100. În țările participante, 51% dintre adulți au atins doar scorul minim al acestei categorii, în principal sondajul analizând modul în care comportamentul este orientat către comportamente favorabile economisirii. Pentru indicatorul comportamentului financiar, populația adultă din România se situează la un nivel de 42 de puncte.

În ceea ce privește atitudinea financiară, scorurile obținute sunt mai ridicate, media țărilor respondente fiind de 58 de puncte dintr-un total de 100. Un scor mai mare indică o populație care afișează o atitudine financiară mai degrabă orientată către un termen mai lung de timp.

IMM-urile din România reprezintă două treimi din ocuparea forței de muncă (65,8%) și 99,7% din numărul total al societăților din România.⁴² În conformitate cu OECD /INFE, educația financiară în contextul specific al întreprinderilor mici și mijlocii („IMM”) se definește ca fiind „combinația de conștientizare, cunoștințe, abilități, atitudini și comportamente pe care un potențial antreprenor sau un proprietar sau manager al unei întreprinderi micro, mică sau medie ar trebui să le dețină pentru a lua decizii financiare eficiente de a începe o afacere, de a conduce o afacere și, în cele din urmă, de a asigura sustenabilitatea și creșterea”. Pe baza sondajului OECD din anul 2020 cu privire la nivelul de alfabetizare financiară observat în rândul populației adulte din România, proprietarii și managerii de IMM-uri din România au înregistrat scoruri mai ridicate în privința cunoștințelor și comportamentului financiar comparativ cu restul grupului inclus în sondaj, însă se situează în urma tuturor celorlalte țări din regiunea SEE prezente în eșantion în ceea ce privește scorurile obținute în cazul cunoștințelor și atitudinilor cu privire la aspecte financiare. Aceste rezultate sunt corelate cu restul statisticilor privind IMM-urile, România înregistrând cel mai redus număr de IMM-uri la 1.000 de adulți comparativ cu țări similare (respectiv, Bulgaria, Ungaria și Polonia)⁴³.

3.5 Educația financiară reflectată în politicile educaționale din România

Promovarea unei educații de calitate și a oportunităților de învățare de-a lungul vieții, accesibilă tuturor, reprezintă unul dintre obiectivele enunțate în cadrul *Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030*. Această „strategie se adresează în principal următoarele domenii: accesul tuturor copiilor la educație timpurie, învățământ primar și secundar echitabil și calitativ, care să conducă la rezultate relevante și eficiente, creșterea substanțială a numărului de tineri și adulți care dețin competențe profesionale relevante, care să faciliteze angajarea la locuri de muncă decente și antreprenoriatul”.⁴⁴

⁴² 2021 SBA („Small Business Act”) Fact Sheet România

⁴³ Sursa: OECD 2018

⁴⁴ <https://www.edu.ro/sites/default/files/Strategia-naționala-pentru-dezvoltarea-durabilă-a-Rom%C3%A2niei-2030.pdf>

Pentru a îmbunătăți sistemul de educație în România, prioritățile care au termen de îndeplinire anul 2030 vizează, în contextul creșterii nivelului de educație financiară, un învățământ axat pe competențe și centrat pe nevoile elevului, căruia să îi fie oferită o mai mare libertate în definirea priorităților de studiu. Totodată, este important ca toți elevii să dobândească cunoștințele și competențele necesare pentru promovarea dezvoltării durabile. De asemenea, cel mai amplu proiect de reformă a educației din România, Proiectul *România Educată*, inițiat și dezvoltat de Președintele României, vizează, în perioada 2021-2030, modernizarea învățământului românesc. Țintele strategice ale Proiectului *România Educată* au în vedere asigurarea accesului la un învățământ incluziv și de calitate, reducerea abandonului școlar, creșterea participării la învățământul terțiar, corelarea ofertei de competențe cu nevoile economiei, participarea adulților la programe de formare, digitalizarea și construirea unei infrastructuri educaționale mai adaptate nevoilor comunităților.

Proiectul *România Educată* conturează un ansamblu de politici și un model de guvernanță în sistemul național de educație, pentru formarea competențelor de bază ale elevilor, studenților precum și ale cadrelor didactice. Prin implementarea măsurilor și acțiunilor preconizate, se urmărește, așadar, formarea de elevi și studenți alfabetizați funcțional, care gândesc critic și autonom, au noțiuni de bază de cultură generală, sunt toleranți, au trecut printr-un proces adecvat de consiliere și de dezvoltare personală și profesională, sunt capabili să ia decizii, și-au definit un set de țeluri și știu/pot să și le urmărească.

Existența unui echilibru între cunoștințele teoretice și practice, corelarea informațiilor teoretice cu experiențele cotidiene de viață, asigurarea stării de bine a copiilor, elevilor și studenților reprezintă deziderate ale reformei educației din România, centrate pe dezvoltarea de competențe, inclusiv digitale, de orientare socio-profesională, civice, de antreprenoriat, de integrare în societate și pe piața muncii.

Astfel, la finalizarea învățământului liceal, respectiv a învățământului superior, elevii și studenții vor putea:

- să înțeleagă modul în care funcționează comunitatea locală, națională și europeană și principiile guvernantei;
- să ia decizii pentru sănătatea lor;
- să rezolve probleme cu care se confruntă la școală, în familie, în timpul liber (ex. protejarea mediului);
- să utilizeze cunoștințele științifice acumulate, pentru a înțelege aspecte ale vieții (ex. fenomene meteorologice, pandemii etc.);
- să ia decizii cu privire la propriul parcurs de învățare;
- să identifice legăturile dintre curriculumul școlar și viața reală și să transfere cunoștințele și competențele deprinse în/la școală în viața de zi cu zi;
- să utilizeze instrumente digitale și tehnologia informației în viața cotidiană și în procesele educaționale;
- să aibă capacitate de analiză și de sinteză;
- să identifice produsele și serviciile financiare cu caracteristici ecologice și durabile;
- să lucreze într-un mediu multicultural, folosesc tehnici de muncă intelectuală în mod independent;
- să dețină abilități sociale bazate pe un sistem de valori;

- să înțeleagă evoluțiile pieței muncii, pe care să le integrează în alegeri personale de calitate;
- să poată înțelege modul în care comportamentul de cumpărare afectează mediul și modul în care aspectele de sustenabilitate (de mediu, sociale și de guvernanță) sunt legate de aspectele financiare.

În acest context, de centrare a reformei educației pe dezvoltarea de competențe, educația financiară reprezintă o oportunitate educațională de creare de competențe extrem de utile pentru viață: competențe de administrare a bugetului personal, de gestionare/economisire a resurselor, de inițiere/derulare a unor proiecte de start-up și antreprenoriat. Educația financiară promovează următoarele valori și atitudini: participare și integrare școlară, profesională, socială, atitudini active cu privire la cariera personală, conștientizarea valorii personale pe piața forței de muncă, capacitate decizională, tendință pentru dezvoltare personală continuă, responsabilitate în privința statutului în lume, prin prisma gestionării unui buget în mod rațional și eficient pentru bunăstarea individuală în societate. Fiind cuprinsă în planurile-cadru și programele școlare aferente învățământului preuniversitar sau în diverse activități și în învățământul superior, furnizând astfel elevilor și studenților elemente importante care contribuie la formarea competențelor lor de viață, educația financiară își dovedește astfel locul prioritar în educația generală a tinerilor.

3.6 Cadrul actual pentru educație financiară în școlile din România

Cadrul existent, în plan național, permite realizarea educației economico-financiare la nivelul învățământului preuniversitar, atât sub forma *educației formale–curriculare*, cât și a educației *non-formale–extracurriculare*, după cum este prezentat în cele ce urmează.

Educația formală – curriculară

Referitor la *educația formală – curriculară*, ca învățare sistematică, structurată și gradată cronologic, realizată în instituții specializate de învățământ pentru diferite niveluri (primar, învățământ gimnazial, învățământ liceal), de către diferite categorii de profesori, aceasta se identifică, în ultimă instanță, cu dimensiunea curriculară a educației economico-financiare.

Cu referire strict la educația financiară, în România, din perspectivă curriculară, elemente ale acestui tip de educație sunt prezente, prin teme explicite sau prin teme integrate, în special, în cadrul actualului curriculum pentru gimnaziu, prin disciplina *Educație socială - Educație economico-financiară* (la clasa a VIII-a), precum și în cadrul disciplinelor socio-umane, deja existente, de la nivelul ciclului liceal: *Educație antreprenorială* (clasa a X-a), *Economie* (clasa a XI-a), *Economie aplicată* (numai la filiera tehnologică, la clasa a XII-a) *ca discipline de trunchi comun/obligatorii*. Aceste discipline sunt studiate în mod obligatoriu de toți elevii din anii școlari menționați.

De asemenea, sistemul educațional preuniversitar beneficiază de o ofertă completă de cursuri de *Educație financiară*, ca disciplină opțională inclusă în cadrul ofertei naționale de programe școlare, pentru toate nivelurile de învățământ, respectiv la nivelul învățământului primar, gimnazial și liceal:

- Programa pentru disciplina *Educație financiară-primar*, aprobată prin OMEN nr. 4887/26.08.2013 (disciplina beneficiază și de un pachet educațional care include manual, caietul elevului și ghidul învățătorului).
- Programa pentru disciplina *Educație financiară-gimnaziu*, aprobată prin OMECTS nr. 5817/06.12.2010.
- Programa pentru disciplina *Educație financiară-liceu*, aprobată prin OMECTS nr. 5817/06.12.2010.

În acest context, menționăm în mod special faptul că Ministerul Educației a avut în vedere, începând cu anul 2016, în cadrul dezvoltărilor curriculare, menținerea și amplificarea elementelor deja existente referitoare la educația financiară. În acest sens, în conformitate cu prevederile Anexei 2 la OMENCs nr. 3590/05.04.2016 privind aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru învățământul gimnazial, în cadrul ariei curriculare *Om și societate* este inclusă disciplina obligatorie ***Educație socială - Educație economico-financiară***, care se studiază la clasa a VIII-a începând cu anul școlar 2020-2021.

În cadrul programei școlare pentru această disciplină, aprobată prin OMEN nr. 3393/28.02.2017, demersul didactic propus este orientat pe dimensiunea economico-financiară și antreprenorială a exercitării cetățeniei. Raportarea elevilor de gimnaziu la aspecte care țin de domeniul economico-financiar este realizată în mod firesc, fiind vizate aspecte esențiale cu care aceștia vin în contact direct sau prin intermediul familiei din care fac parte. În mod similar, în deplină concordanță cu vârsta elevilor, este avută în vedere dezvoltarea spiritului de inițiativă și antreprenoriat; accentul este pus pe realizarea unor planuri de acțiune (personale/de familie) pentru realizarea unui scop, pe abilitatea persoanei de a transforma ideile în acțiune. Elementul de noutate îl constituie atât studiul disciplinei, ca atare, ca disciplină de trunchi comun, la nivelul ciclului gimnazial, cât și integrarea dimensiunii economico-financiare și antreprenoriale, ca dimensiune a exercitării cetățeniei active.

În cadrul acestei programe școlare competențele specifice propuse sunt:

- Înțelegerea și utilizarea corectă a termenilor specifici educației economico-financiare cu referire la fapte/evenimente economico-financiare;
- Asumarea calității de consumator avizat de bunuri și servicii, de servicii financiare, care își exercită drepturile și responsabilitățile;
- Manifestarea interesului pentru identificarea unor modalități de economisire și pentru reducerea risipei de resurse financiare;
- Întocmirea, prin lucru în echipă, a unui buget lunar al familiei/personal în scopul exersării buneii gestionări a veniturilor;
- Participarea, prin derularea unui proiect pe teme economico-financiare, la investigarea unor probleme specifice grupurilor și comunităților de apartenență;
- Elaborarea unui plan de acțiune personal/al familiei, manifestând inițiativă și responsabilitate;
- Alegerea responsabilă a unor produse de economisire/ de creditare, a unor mijloace de plată prin compararea avantajelor și riscurilor acestora.

Conținuturile programei pentru disciplina ***Educație socială - Educație economico-financiară*** au în vedere, între altele, raportarea la mijloace și instrumente de economisire, elemente referitoare la reducerea risipei financiare, întocmirea unui buget lunar pentru cheltuielile de bază sau informații despre creditare.

În spiritul implicării elevilor în propria învățare, programa școlară consacră un rol special proiectului educațional. Este creat, în acest fel, un cadru educațional care apropie procesul de predare – învățare – evaluare de viața reală, în care proiectul este un instrument de lucru necesar pentru desfășurarea activității în toate domeniile social-economice. Acest cadru educațional permite învățarea participării prin implicare și nu doar discutând despre participare; este facilitată, de asemenea, dezvoltarea abilităților necesare secolului al XXI-lea: creativitate, gândire critică și sistemică, abilități de comunicare și de colaborare, capacitate de adaptare, responsabilitate, spirit de echipă. Bugetul de timp alocat proiectului reprezintă 25-30% din bugetul total de timp alocat, pe an de studiu, disciplinei.

Începând din anul 2020, Ministerul Educației, Banca Națională a României, Ministerul Finanțelor, Autoritatea de Supraveghere Financiară, Asociația Română a Băncilor asigură suportul în formarea cadrelor didactice care predau disciplina *Educație socială - Educație economico-financiară*, inclusă în trunchiul comun al planului-cadru pentru clasa a VIII-a, ca disciplină obligatorie.

În ceea ce privește pregătirea cadrelor didactice care predau aceste discipline, o serie de programe au fost deja implementate. Asociația Română a Băncilor, cu sprijinul Institutului Bancar Român (IBR) realizează din 2018⁴⁵ Programul Formare de Formatori „Educație și Competență Bancară pentru profesori” prin care grupe de formatori specializați, cadre didactice din școli și licee, sunt pregătite în scopul diseminării conceptelor financiar-bancare în rândul elevilor și tinerilor. Programul ARB se adresează profesorilor care predau sau urmează să susțină disciplina opțională „Educație financiară”, urmărind aprofundarea sau înțelegerea conceptelor-cheie în ceea ce privește funcționarea sistemului bancar pe care le vor disemina elevilor în cadrul orelor de dirigenție, economie și educație financiară/antreprenorială.

Referitor la activitățile de formare, la nivel național Ministerul Educației a implementat până la finele anului 2023 proiectul POCU *Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți – CRED*. În cadrul acestui proiect s-au realizat inclusiv activități de abilitare curriculară/formare a cadrelor didactice care la nivelul ciclului gimnazial predau disciplina *Educație socială - Educație economico-financiară*, la clasa a VIII-a.

În anul 2021, Banca Națională a României, Asociația Română a Băncilor, Institutul Bancar Român, Autoritatea de Supraveghere Financiară, Institutul de Studii Financiare și Ministerul Educației au anunțat acreditarea singurului curs integral „Educație economico-financiară pentru profesori”⁴⁶, dedicat personalului didactic din învățământul gimnazial care predă disciplina „Educație socială” elevilor de clasa a VIII-a. Institutul Bancar Român (IBR), fondat de Banca Națională a României și Asociația Română a Băncilor, este furnizorul acestui curs gratuit acreditat de Ministerul Educației, pe o perioadă de 4 ani, prin Ordinul Ministerului Educației nr. 3.559/2021 privind acreditarea programelor de formare continuă.

Tot în 2021, pentru aprofundarea noțiunilor aferente piețelor financiare non-bancare, personalului didactic din învățământul gimnazial care predă disciplina „Educație socială” elevilor de clasa a VIII-a i-a fost pus la dispoziție gratuit și programul de formare profesională continuă „Formarea personalului didactic din învățământul preuniversitar în domeniul financiar

⁴⁵ <https://www.arb.ro/wp-content/uploads/comunicat-educație-.pdf>

⁴⁶ <https://www.arb.ro/wp-content/uploads/Comunicat-comun-acreditare-curs-pentru-formatori.pdf>

nebanca (FinTTT)⁴⁷, acreditat de Ministerul Educației prin Ordinul Ministerului Educației nr. 3.559/29.03.2021. Programul este furnizat de Autoritatea de Supraveghere Financiară și de Fundația Institutul de Studii Financiare, fondată de Autoritatea de Supraveghere Financiară. Până la finalul anului 2023 peste 800 de cadre didactice au absolvit acest curs prin susținerea unui proiect educațional final.

În 2022, Fundația Institutul de Studii Financiare (ISF) a acreditat la Ministerul Educației, prin Ordinul Ministerului Educației nr. 4368/03.08.2022, organizarea unui program de dezvoltare profesională continuă adresat învățătorilor⁴⁸, care oferă dezvoltarea competențelor specifice educației financiare. Programul StartFIN (Formarea personalului didactic din învățământul primar în domeniul financiar) este realizat de Autoritatea de Supraveghere Financiară și ISF și este acreditat pentru 4 ani, fiind oferit gratuit cadrelor didactice. Scopul programului StartFIN este de a dezvolta cunoștințele tehnice specifice piețelor financiare pentru profesorii care predau la ciclul primar și este destinat diseminării conceptelor financiare în rândul elevilor și tinerilor. Până la finalul anului 2023, un număr de peste 600 de cadre didactice au absolvit acest curs prin susținerea unui proiect educațional final.

Educația non-formală – extracurriculară

Educația non-formală – extracurriculară se realizează și prin activități educative desfășurate în afara sistemului formal-curricular de învățământ de către diferite instituții de învățământ sau alte instituții educative, în mod independent sau în parteneriat cu diferite organizații și instituții locale, regionale, naționale și internaționale, guvernamentale sau non-guvernamentale.

Activitățile realizate în parteneriat se desfășoară în cadrul fie al unor proiecte sau programe dedicate special educației financiare, fie în cadrul unor proiecte și programe care nu au drept obiectiv explicit acest tip de educație, însă nu exclud integrarea elementelor specifice educației financiare, de exemplu, proiecte programe dedicate educației economice sau educației antreprenoriale.

4. Analiza contextului și definirea problemelor

Scorul mic obținut de România privind nivelul de alfabetizare financiară, conform studiilor OECD publicate în anii 2020 și 2023, poate avea legătură cu:

- Veniturile reduse cu consecințe directe asupra nivelului economisirii;
- Nivelul precar al bunăstării economice individuale în rândul unei părți din populație;
- Absența exercițiului privind planificarea financiară;
- Cunoașterea redusă a procedurilor de eliminare/diminuare a stresului financiar;
- Absența instruirii/formare insuficientă a adulților pe zona educației financiare;
- Lipsa interesului formării pe tot parcursul vieții în rândul adulților.

Realitatea sondajelor arată faptul că o mare parte a populației nu deține suficiente cunoștințe în domeniul financiar. În fapt, educația financiară face parte din viața de zi cu zi a oricărei persoane, indiferent de mediul în care trăiește, de condițiile socio-profesionale, de

⁴⁷ <https://www.isf.ro/ro/500-profesori-de-gimnaziu-vor-beneficia-gratuit-de-cursuri-educație-financiară>

⁴⁸ <https://www.isf.ro/ro/program-de-formare-profesională-continuă-pentru-învățători-startfin>

nivelul de cunoaștere ș.a. Acest tip de educație face posibil controlul asupra veniturilor și cheltuielilor personale, cunoașterea riscurilor financiare, gestionarea unor evenimente neprevăzute din viață (șomaj, îmbolnăviri, invaliditate, incapacitate de muncă din orice motive inclusiv în condiții similare șomajului tehnic, accidente etc.) sau a unor momente din viață specifice (pensionare).

Modificările și reglementările survenite pe piața financiară, trecerea rapidă de la bani fizici la bani digitali, diversificarea instrumentelor financiare, inovația financiară, creșterea riscului financiar și diversificarea acestuia, globalizarea care a format fluxuri de schimb și de comunicare rapide și la distanțe mari, expansiunea rapidă a tehnologiei, formarea unei comunicări prin intermediul internetului au condus la o din ce în ce mai dificilă gestionare a unui buget personal și la o îngreunare a alegerii produselor financiare potrivite fiecăruia.

Alfabetizarea și educația financiară trebuie să înceapă cât mai devreme. Pregătirea copilului și a tânărului pentru maturitate are în vedere transmiterea de cunoștințe financiare, înțelegerea fenomenelor prezente în economie, protecția consumatorului, formarea de aptitudini și comportamente care să aducă un plus de valoare în propria bunăstare și, implicit, pentru dezvoltarea reală a societății din care adultul face parte. Această abordare are în vedere o politică pe termen lung de a adresa problema identificată la nivelul adulților (scorul redus al nivelului de educație financiară a adulților, constatat repetat prin sondajele menționate) și de a acționa în mod proactiv, pentru formarea generațiilor viitoare din perspectiva educației financiare.

Alfabetizarea și educația financiară, realizate pe termen mediu și lung prin obiectivele, activitățile și rezultatele prezentate de prezenta Strategie, au ca scop menținerea unui echilibru financiar al populației și al economiei reale, învățând pe toți cei interesați cum să gestioneze veniturile și să realizeze economii, dar și cum să fie bine informați despre instrumentele și produsele financiare folosite (obligatorii și facultative) sau care sunt instituțiile financiare care furnizează servicii și produse financiare. Pentru a utiliza aceste servicii, este nevoie ca oamenii să înțeleagă în ce măsură acestea le satisfac nevoile și ce obligații și drepturi au în calitate de clienți.

5. Obiective generale și specifice

Pentru îmbunătățirea gradului de educație financiară la nivelul întregii populații este necesară o viziune unitară la nivel de instituții-cheie în domeniul financiar, astfel încât să fie dezvoltată și implementată pe termen mediu și lung o strategie, aceasta având următoarele obiective majore:

1. Creșterea gradului de educație financiară prin formarea de competențe în domeniul educației financiare, în rândul copiilor și tinerilor și pregătirea lor pentru a deveni consumatori informați de produse, instrumente și servicii financiare.
2. Îmbunătățirea cunoștințelor și a abilităților populației adulte de a planifica finanțele proprii, de a economisi, de a fi consumatori informați privind utilizarea corespunzătoare a serviciilor și produselor financiare și de a-și îndeplini obligațiile fiscale.
3. Creșterea accesului operatorilor economici la noțiuni și informații financiare în scopul întăririi disciplinei financiare a acestora.

Ghidul OECD de elaborare a Strategiilor Naționale de Educație Financiară menționează că „programele de educație financiară eficace se concentrează pe dezvoltarea atitudinilor și competențelor și nu doar pe furnizarea de cunoștințe”⁴⁹. Prin urmare, obiectivele specifice sunt definite din perspectiva atitudinilor și comportamentelor pe care această Strategie urmărește să le dezvolte sau să le schimbe în vederea îndeplinirii obiectivelor generale enunțate mai sus.

Având în vedere că nevoile în privința educației financiare, dar și metodele de implementare a programelor de educație financiară depind de factori socio-economici (de ex.: vârstă, venituri, nivel educațional etc.), obiectivele specifice sunt definite la nivel de fiecare grup de populație-țintă astfel:

- Copii și tineri până în 25 de ani:

Acest grup-țintă cuprinde copiii/elevi de vârstă școlară din învățământul preuniversitar primar, gimnazial, liceal și tineri care studiază în învățământul universitar, cu vârsta cuprinsă între 6-7 și 25 de ani, beneficiari ai măsurilor cuprinse în obiectivele specifice de mai jos:

OS1. Creșterea nivelului de cunoștințe ale elevilor și studenților în domeniul financiar.

OS2. Creșterea nivelului de cunoștințe ale cadrelor didactice în privința educației financiare.

OS3. Asigurarea unei componente de educație financiară în educația parentală.

- Populația adultă:

Acest grup țintă cuprinde persoanele adulte cu vârsta de peste 18 de ani, care generează sau nu venituri.

OS1. Îmbunătățirea nivelului de cunoaștere al consumatorilor adulți pentru utilizarea adecvată a produselor și serviciilor în beneficiul propriu, precum și cunoașterea drepturilor și obligațiilor legate de utilizarea produselor financiare.

OS2. Formarea de comportamente și atitudini financiare la adulți, care să contribuie la creșterea bunăstării economice individuale.

- Operatorii economici:

Acest grup-țintă cuprinde persoanele fizice sau juridice, autorizate, care în cadrul activității lor profesionale fabrică, importă, depozitează, transportă sau comercializează produse ori părți din acestea sau prestează servicii. Această definiție a operatorilor economici este conformă Legii nr. 296/ 2004 actualizată privind Codul consumului, respectiv definiției date de Art. 2 alin. (1) din Directiva CE/2014/24.

OS1. Formarea de competențe și comportamente financiare și fiscale pentru îmbunătățirea rezultatelor economice.

OS2. Dezvoltarea profesională continuă a entităților financiare cu privire la piața financiară.

În ceea ce privește grupul-țintă populație adultă, obiectivele propuse sunt formulate cuprinzător, avându-se în vedere rezultatele sondajelor OECD din anii 2020 și 2023, cu scoruri mici obținute de populația adultă din România. Sub-grupuri vor fi definite în decursul

⁴⁹ <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/National-Strategies-Financial-Education-Policy-Handbook.pdf>

implementării Strategiei, conform Planului de acțiune, conform necesităților efective și situațiilor socio-profesionale, demografice, vulnerabilităților ș.a.

Obiectivele stabilite mai sus au în vedere inițierea unui plan de acțiune strategică care poate căpăta continuitate, înglobând rolul tuturor autorităților și instituțiilor naționale relevante. Direcțiile de acțiune aferente obiectivelor sunt definite prin intermediul grupurilor-țintă principale, iar activitățile care corespund direcțiilor de acțiune sunt prezentate succint, urmând a fi mai detaliate în **Anexa 1 – Planul de acțiune** pentru operaționalizarea Strategiei.

6. Programe, direcții de acțiune și rezultate așteptate

6.1 Direcții de acțiune pentru copii și tineri până în 25 de ani

„Copiii și tinerii până în 25 de ani” sunt un grup-țintă care necesită atenție specială și intervenții intensive. Educația financiară reprezintă un tip de educație care este necesar să înceapă, cât mai devreme posibil și să fie realizată pe termen lung. Educarea noii generații încă de la cele mai fragede vârste permite acumularea cunoștințelor și abilităților necesare pentru un comportament financiar responsabil în viitor.

În conformitate cu ghidul OECD „Financial education for youth and in schools”, precum și în conformitate cu raportul OECD ”Building Tax Culture, Compliance and Citizenship: A Global Source Book on Taxpayer Education, Second Edition”, cadrul programelor de educație financiară pentru copii și tineri adulți ar trebui să conțină următoarele dimensiuni:

- Cunoștințe și înțelegere;
- Aptitudini și competențe;
- Comportamente;
- Atitudini și valori;
- Antreprenoriat.

Educația financiară pentru fiecare categorie de vârstă ar trebui să se concentreze pe atingerea unor obiective specifice (de ex.: autocontrol în privința consumului și a cheltuielilor, cunoștințe de bază în domeniul financiar, gestionarea banilor sub supravegherea părinților).

Un nivel redus de cunoștințe financiare și fiscale cu privire la concepte-cheie din domeniul financiar (de exemplu, rolul și funcțiile banilor în economie, rolul Guvernului și al instituțiilor financiare în economie, metode de protecție împotriva riscurilor, înțelegerea modului prin care plata taxelor contribuie la dezvoltarea societății etc.) sau un nivel redus de familiaritate cu privire la investițiile disponibile pe piețele financiare și riscurile asociate acestora, precum și cu privire la consecințele neplății taxelor și impozitelor, pot priva indivizii de oportunități pe termen lung. Prin urmare, este foarte important ca indivizii să își dezvolte competențele necesare înțelegerii mecanismelor economice, drepturilor și obligațiilor consumatorilor și importanței planificării financiare, a drepturilor și obligațiilor ca și contribuabili, iar sistemul de educație formal este o modalitate eficientă de a ajunge la o parte cât mai mare a populației. Pe lângă educarea financiară a tinerei generații, copiii și tinerii pot acționa ca promotori de cunoștințe de natură financiară în cadrul familiei.

Este necesar ca obiectivele specifice propuse să fie diferențiate în funcție de vârstă, iar cunoștințele/aptitudinile/comportamentele dobândite de copii și tineri să respecte Cadrul de competențe financiare pentru copii și tineri în Uniunea Europeană, document elaborat de Uniunea Europeană și OECD și publicat în 2023⁵⁰.

Educarea copiilor și tinerilor se realizează în cadrul învățământului formal, ceea ce implică și necesitatea pregătirii cadrelor didactice în acest sens. De asemenea, un rol important este atribuit familiei. De obicei, părinții sunt cei care au cea mai timpurie și puternică influență asupra modului în care copiii își gestionează finanțele în viitor.

Pentru a asigura creșterea gradului de educație financiară în rândul copiilor și tinerilor adulți sunt avute în vedere următoarele direcții de acțiune:

6.1.1. Dezvoltarea și introducerea elementelor de educație financiară în curriculum-ul național la toate nivelurile de învățământ

Este foarte important ca elevii să știe să-și gospodărească bugetele, să facă alegeri financiare cu toate argumentele pe care ar trebui să le aibă un cetățean integrat în societate și activ.

În acest sens, prin prezenta Strategie se propune dezvoltarea, sau după caz, introducerea elementelor de educație financiară în curriculum-ul național, prin modalități specifice, în cadrul tuturor nivelurilor de învățământ, având în vedere:

- alegerea celor mai adecvate modalități de realizare a educației financiare, în cadrul învățământului formal, prin dezvoltarea elementelor deja existente, sau după caz, prin introducerea ca noutate a elementelor de educație financiară. Dezvoltarea elementelor deja existente, sau după caz, introducerea ca noutate a elementelor de educație financiară se poate realiza prin abordări monodisciplinare, transdisciplinare, multi și interdisciplinare sau într-un sistem modular.
- definirea competențelor specifice, în funcție de tipul de abordare (monodisciplinară, transdisciplinară, multi și interdisciplinară sau într-un sistem modular) și ținând cont de nivelul/anul de studiu pentru care sunt propuse.

6.1.2. Realizarea de acțiuni de educație financiară complementare, adresate învățământului preuniversitar și universitar

BNR, ASF, ANPC precum și ARB, Ministerul Finanțelor și ANAF, dar și alte instituții, organizații, entități din România au susținut, încă din perioada de dinaintea elaborării SNEF, educația financiară și fiscală, după caz, din România, organizând acțiuni, evenimente, campanii și programe dedicate populației. În acest demers, în România sunt celebrate o serie de evenimente de profil înscrise în calendarul internațional al educației financiare. În 2017 România a câștigat marele premiu la categoria Country Award pentru regiunea Europa, pentru proiectele de educație financiară derulate la nivel național în anul 2016 de ASF, BNR și Ministerul Educației, premiu acordat ca urmare a activităților întreprinse în cadrul

⁵⁰ https://romania.representation.ec.europa.eu/news/alfabetizare-financiară-comisia-publică-cadrul-comun-de-competențe-financiare-pentru-copii-și-2023-09-28_ro

evenimentelor organizate cu prilejul Global Money Week, campanie internațională susținută în prezent de OECD.

Astfel, în cadrul SNEF se vor avea în vedere, pentru continuitatea demersurilor începute, prin organizarea de cursuri de educație financiară, de acțiuni și evenimente dedicate educației financiare, de exemplu sub egida „Săptămânii Mondiale a Investitorului” (World Investor Week, WIW), „Săptămânii Mondiale a Banilor (Global Money Week, GMW), „Săptămânii Europene a Banilor” (European Money Week, EMW) și, mai ales, a Zilei Educației Financiare (stabilită⁵¹ pentru data de 11 aprilie).

6.1.3 Introducerea educației financiare în universități

Pentru majoritatea indivizilor, interacțiunile cu sistemul financiar cresc după finalizarea studiilor liceale și provocările întâmpinate pot reprezenta stimulente importante pentru a-și însuși concepte de educație financiară. Intervențiile cu performanțe ridicate în influențarea comportamentelor financiare pozitive sunt cele care sunt efectuate cât mai aproape de momentul în care se iau deciziile, prin urmare este foarte important ca programele de educație financiară să continue și după finalizarea studiilor liceale. În acest stadiu este important ca programele să se concentreze pe dezvoltarea competențelor care pot fi aplicate imediat: planificarea financiară, administrarea fondurilor disponibile, indentificarea și administrarea riscurilor financiare.

Pentru promovarea cunoștințelor de educație financiară în cadrul universităților și a sistemului de învățământ, prezenta Strategie propune următoarele activități:

- introducerea în universități a unui curs opțional de educație financiară pentru studenți;
- crearea de parteneriate între universități, asociații de studenți și entități din domeniul financiar pentru realizarea de ateliere pe teme de educație financiară pentru studenți;
- acțiuni de prezentare a serviciilor electronice oferite tinerilor pentru crearea și întreținerea unui buget personal (aplicații financiare) și facilitarea îndeplinirii obligațiilor fiscale.

6.1.4 Promovarea unor comportamente financiare responsabile în rândul copiilor și tinerilor prin intermediul mass-media

Utilizarea poveștilor, jocurilor, activităților ludic-educative, reclamelor publicitare, pentru influențarea comportamentelor financiare pozitive, poate reprezenta o cale eficientă în realizarea educației financiare. Mesajele transmise prin intermediul presei audio, video, scrise și pe Internet pot ajunge ușor la copii și tineri și pot influența semnificativ comportamentul acestora. În acest sens, este necesar ca furnizorii de educație financiară să fie încurajați pentru:

- realizarea de parteneriate cu edituri pentru crearea de resurse educaționale pentru copii și tineri pe teme de educație financiară, inclusiv manuale/auxiliare de educație financiară;
- realizarea de parteneriate cu televiziuni, companii de animație și jocuri video pentru introducerea de elemente de educație financiară în programe naționale de educație financiară, emisiuni TV pentru copii și tineri, în animații și în jocuri video.

⁵¹ Legea nr. 83/ 2022 pentru instituirea zilei de 11 aprilie ca Ziua educației financiare

6.1.5 Implementarea unor programe de educație financiară destinate cadrelor didactice din învățământul preuniversitar și universitar

Succesul programelor de educație financiară în cadrul sistemului de educație formală depinde într-o mare măsură de calitatea activității didactice care se bazează pe pregătirea profesională a profesorilor și pe resursele disponibile pentru susținerea acestei activități. În acest sens, prin prezenta Strategie, se propune dezvoltarea de programe care să includă:

- cursuri de formare profesională pentru cadrele didactice, prin care să crească gradul de conștientizare a importanței educației financiare, însușirea de metode pedagogice moderne spre a fi utilizate în activitatea didactică din domeniul educației financiare;
- dezvoltarea unei platforme online pentru cadrele didactice care să conțină resurse - cursuri de formare profesională și resurse pentru predare (videoclipuri pe teme de educație financiară, jocuri etc.) corespunzătoare curriculumului pentru educație financiară. Platforma va avea o componentă interactivă prin care profesorii să poată să împărtășească strategii didactice, precum și să comunice cu administratorii platformei, dar și între ei;
- organizarea de activități tematice și ateliere de educație financiară pentru cadrele didactice.

6.1.6 Implementarea unui program național de conștientizare, consiliere și sprijin pentru părinți în vederea educării din perspectivă financiară a copiilor

Familia joacă un rol important în dezvoltarea competențelor în domeniul financiar, furnizând copiilor primele oportunități de a discuta și interacționa cu banii, din primii ani de viață. Prin urmare, sprijinirea părinților pentru a putea insufla copiilor de la vârste foarte mici atitudini și comportamente financiare pozitive, reprezintă o direcție de acțiune importantă în cadrul acestei Strategii. Aceasta are în vedere organizarea de acțiuni de educație financiară și, de asemenea, de informare pentru a promova beneficiile în dezvoltarea copiilor pe care o aduc discuțiile pe teme financiare din cadrul familiei (de exemplu, rolul banilor și cum ar trebui să fie folosiți banii, manifestarea unei atitudini pozitive referitoare la economisire, elaborarea unor bugete ale familiei, importanța de a declara și plăti corect obligațiile care se referă la impozite și taxe etc.).

6.2 Direcții de acțiune pentru populația adultă

În prezent, consumatorii au la dispoziție o gamă largă de produse și servicii financiare din care să aleagă, prin urmare, este important să dispună de cunoștințele și abilitățile adecvate pentru a lua decizii financiare în mod informat. De asemenea, o bună înțelegere a produselor și serviciilor financiare îi poate ajuta pe adulți să țină pasul cu progresele rapide de pe piața serviciilor financiare generate de digitalizare și să evite greșelile costisitoare. Un alt aspect important pentru păstrarea bunăstării financiare în rândul populației adulte este și înțelegerea importanței solicitării de asistență specializată în momentul confruntării cu situații financiare dificile. Un nivel scăzut de educație financiară poate conduce la asumarea unor riscuri prea mari în raport cu capacitatea de gestiune a cheltuielilor și /sau de plată a ratelor aferente creditelor.

Educația financiară pentru populația adultă activă este necesar să se concentreze asupra economisirii pentru viitor, planificării și gestionării evenimentelor de viață neașteptate. Dintre evenimentele semnificative din viața unui individ, în contextul economic actual, se distinge ca importanță planificarea pentru perioada de pensionare având în vedere îngrijorările cu privire la sustenabilitatea sistemului de pensii de stat. Prin urmare, sunt necesare acțiuni care să stimuleze creșterea economiilor pentru perioada de pensionare pe durata vieții. Programele de educație financiară pot fi folosite pentru a ținti populația activă, pentru a spori gradul de conștientizare cu privire la importanța economisirii pe termen lung pentru suplimentarea pensiei din Pilonul I.

Pentru a maximiza performanța intervențiilor, direcțiile de acțiune ar trebui să includă factori (atât interni, cât și externi) care influențează deciziile financiare. Este nevoie de o colaborare solidă între guvern, autorități, organizații non-profit, angajatori și sector privat (bănci, companii de asigurări și alți furnizori de servicii financiare). Angajatorii ar trebui să cunoască beneficiile pe care le pot aduce pentru societate programele de educație financiară la locul de muncă. Angajații care sunt mai puțin preocupați de probleme financiare cotidiene vor fi mai puțin productivi și implicați. Programele ar trebui proiectate astfel încât să îmbunătățească deciziile financiare adoptate în medii mai presante și să prevină problemele financiare evitând distorsiunile legate de prezent și evaluând corect recompensele pe termen scurt și lung.

Programele de educație financiară trebuie să abordeze diverse nevoi și teme care să acopere atât administrarea cheltuielilor curente, cât și aspecte financiare orientate pe termen lung, cum ar fi achiziționarea unei locuințe, planificarea evenimentelor importante din viață și economisirea pentru viitor. Programele dezvoltate vor avea în vedere Cadrul de competențe financiare pentru adulții din Uniunea Europeană, document elaborat de Uniunea Europeană și OECD și publicat în 2022⁵².

Pentru a asigura creșterea gradului de educație financiară în rândul adulților sunt avute în vedere următoarele direcții de acțiune:

6.2.1. Promovarea campaniilor de educație financiară în rândul populației adulte cu ajutorul mass-media

Această măsură are în vedere lansarea unor campanii de educație prin intermediul mass-media (TV, social media, radio, presă scrisă etc.), dar și promovarea resurselor de educație financiară (website-uri, aplicații). Campaniile de educație financiară ar trebui să fie concentrate pe mesaje cu o aplicabilitate practică, cum ar fi recomandări privind procentul din venit care ar trebui economisit lunar, în măsura în care acest lucru este posibil, impactul pe termen lung al unei sume mici investite într-un depozit/cont de economii/fond de investiții, cu explicarea riscurilor și particularităților fiecărei variante în parte, cum se poate obține o pensie suplimentară prin accesarea fondurilor de pensii administrate privat beneficiile asigurărilor în situația materializării riscurilor asigurate etc. De asemenea, mesajele de interes public pot fi adresate în funcție de etapa din viață în care se află cei cărora li se adresează: persoanele cu

⁵² https://finance.ec.europa.eu/publications/commission-and-oecd-infe-publish-joint-framework-adults-improve-individuals-financial-skills_en

copii mici pot fi mai deschise spre a economisi pentru educația copiilor și, similar, angajații care se apropie de vârstă de pensionare vor manifesta un interes sporit pentru informațiile referitoare la planurile de pensionare.

Un alt aspect avut în vedere este utilizarea programelor TV, a filmelor, a persoanelor cu influență publică și a programelor interactive pentru a transmite lecții de educație financiară, cum ar fi riscurile asociate împrumuturilor realizate din surse informale sau a unor împrumuturi cu rate de dobândă și/sau alte costuri foarte mari sau asociate fluctuațiilor de curs valutar, importanța solicitării de consiliere independentă (de la asociațiile de consumatori specializate în domeniul financiar, brokeri etc) în momentul contractării unui împrumut sau/și în momentul confruntării cu probleme financiare etc.

6.2.2. Promovarea drepturilor consumatorilor de produse și servicii financiare

Această măsură are în vedere desfășurarea prin intermediul media a unor campanii de conștientizare în rândul populației cu privire la drepturile pe care le dețin atunci când achiziționează sau utilizează produse financiare, campanii realizate prin implicarea ANPC și a asociațiilor de consumatori specializate în domeniul financiar, precum și organismele alternative de soluționare a litigiilor la care pot apela consumatorii (CSALB și SAL-FIN).

Consumul responsabil de produse, servicii și instrumente financiare este în corelație directă cu gradul de educație financiară al unei persoane și determină nivelul de bunăstare personală. Complexitatea pieței financiare face ca înțelegerea corectă a produselor, serviciilor și instrumentelor financiare să fie îngreunată considerabil și alegerea potrivită nevoilor, dorințelor și posibilităților financiare individuale să nu fie, de cele mai multe ori, realizată. Apariția unor nemulțumiri ale consumatorilor conduce la scăderea încrederii și lipsa unei analize obiective pentru alegerea produselor, serviciilor și instrumentelor financiare potrivite unei persoane, făcând ca obiectivul final, de creștere a bunăstării sale, să nu fie îndeplinit.

Dezvoltarea spiritului critic în cadrul educației financiare trebuie să fie redată de programe educaționale adresate adulților care să sporească transparența, să crească calitatea informației și să formeze adulților capacități specifice autoprotecției și autocontrolului financiar, dar și să le ofere informații cu privire la resursele disponibile sau la entitățile cărora pot să li se adreseze atunci când se confruntă cu dificultăți financiare sau când se consideră nedreptățiți sau afectați de comportamente sau de clauze contractuale abuzive.

6.2.3. Facilitarea atelierelor de educație financiară la locul de muncă

Un principal impediment în desfășurarea cursurilor de educație financiară în rândul adulților este reprezentat de lipsa de atractivitate a unor astfel de programe. Participarea la astfel de programe fără acordarea unui stimulent este redusă, de aceea organizarea de ateliere de educație financiară la locul de muncă cu sprijinul angajatorilor poate reprezenta o soluție pentru că participarea nu va fi percepută ca un efort suplimentar.

Obiectivele sesiunilor de formare vor include:

- cunoașterea drepturilor și obligațiilor consumatorilor și mecanismele prin care consumatorii pot solicita ajutor în momentul în care acestea au fost încălcate;
- recunoașterea riscurilor financiare și a metodelor de gestionare a acestora;

- identificarea fraudelor financiare și a metodelor prin care se pot proteja de acestea;
- cunoașterea instrumentelor, produselor și serviciilor financiare, a modului în care acestea funcționează, a modului în care un consumator poate să aleagă conform propriilor nevoi și disponibilități financiare etc.;
- consolidarea principiului de autocontrol și promovarea unui comportament concentrat într-o mai mare măsură pe economisire;
- înțelegerea importanței asigurărilor și a planurilor pentru perioada de pensionare pentru a deveni o persoană independentă financiar;
- înțelegerea impactului datoriilor asupra finanțelor personale (de ex., închiriere locuință vs. cumpărare, costul creditelor în funcție de diferite strategii de rambursare etc.);
- înțelegerea relației de parteneriat a cetățeanului cu administrația fiscală.

6.3 Direcții de acțiune pentru operatorii economici

La stabilirea obiectivelor și a direcțiilor de acțiune pentru operatorii economici au fost utilizate liniile directoare OECD, care definesc educația financiară pentru IMM-uri ca fiind „procesul prin care acestea:

- recunosc interacțiunea dintre finanțele personale și cele comerciale;
- știu unde să caute sprijin;
- îmbunătățesc înțelegerea asupra mediului financiar, a produselor și a conceptelor relevante;
- prin informare, instrucțiuni și/sau sfaturi obiective, dezvoltă abilități, cunoștințe, atitudini și încredere pentru a deveni mai conștient de oportunitățile financiare și riscuri;
- dezvoltă planuri de afaceri și iau decizii informate;
- gestionează înregistrările financiare, planificarea și riscurile, în mod eficient, pe termen scurt și lung;
- adoptă alte acțiuni eficiente pentru maximizarea potențialului afacerii în beneficiul societății și al economiei în general.”⁵³

Creșterea nivelului de educație financiară a operatorilor economici, în special în cazul IMM-urilor, este o condiție a dezvoltării lor sustenabile. Antreprenorii, în calitate de decidenți în cadrul operatorilor economici, dar și persoanele care ocupă o funcție de conducere sau de consiliere au nevoie de un set de informații de bază din sfera educației financiare, dar și, mai ales, de o informare continuă asupra dezvoltării piețelor, produselor, serviciilor și instrumentelor financiare pentru a alege și folosi în mod optim și cu costuri reduse acele variante potrivite protecției economice și dezvoltării afacerii respective.

6.3.1. Organizarea de cursuri de educație financiară pentru operatorii economici

⁵³ [oecd.org/finance/financial-education/OECD-INFE-core-competencies-framework-on-financial-literacy-for-MSMEs.pdf](https://www.oecd.org/finance/financial-education/OECD-INFE-core-competencies-framework-on-financial-literacy-for-MSMEs.pdf)

Această direcție de acțiune are în vedere furnizarea de cursuri de educație financiară pentru operatorii economici, luând în considerare nivelul actual de educație financiară al participanților și dimensiunea companiei, astfel:

- pentru operatorii economici, în cadrul cărora participanții dispun de un nivel de cunoștințe în domeniul financiar cel puțin de bază, instruirea ar trebui să acopere aspecte variate generate de nevoile de cunoaștere, conținutul acestora fiind determinat de studiile în domeniu, așa cum este cel al OECD din 2023⁵⁴ : folosirea de instrumente de debit, accesare de finanțări și de fonduri europene, accesarea de asigurări, investiții, pensii private, utilizarea unor instrumente financiare specifice dezvoltării etc.
- pentru antreprenori, furnizarea de programe de instruire cu accent pe necesitatea de a separa fondurile comerciale de cele personale, de a utiliza diferite instrumente și produse financiare, de a cunoaște elemente de fiscalitate etc.

Aceste programe vor fi construite urmând obiectivele de formare de competențe pentru acest grup-țintă recomandate de OECD⁵⁵. Societățile care vor folosi aceste programe ar putea utiliza mijloace accesibile de finanțare și îndrumare pentru îmbunătățirea afacerii din punctul de vedere al controalelor interne, regulilor de guvernanță corporativă, poziției financiare etc.

6.3.2 Încurajarea participării entităților financiare la programe de formare profesională continuă diversificate

Recomandarea Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială (CNSM) nr. R/3/2022 privind creșterea sustenabilă a intermedierei financiare atrage atenția că „România prezintă cel mai scăzut nivel al intermedierei financiare din rândul statelor membre ale Uniunii Europene, iar o eventuală ameliorare a situației, într-o manieră sustenabilă, are potențialul de a se reflecta ulterior și în performanțele creșterii economice.”⁵⁶ Analiza care a stat la baza acestei recomandări a evidențiat o serie de factori care pot influența creșterea economică sustenabilă, printre care și „(ii) îmbunătățirea educației financiare a antreprenorilor și creșterea pregătirii profesionale a salariaților din sistemul financiar”. Legăturile dintre nivelul de educație financiară, stabilitatea și dezvoltarea financiară și creșterea economică sunt indisolubile și, în acest context, recomandarea atrage atenția asupra importanței creșterii pregătirii profesionale a salariaților din sistemul financiar, respectiv creșterii „conștientizării în rândul firmelor a faptului că finanțarea prin credite comerciale și credite de la acționari ar putea avea pe termen mediu costuri totale mai mari decât cele oferite de instituțiile financiare și cele aferente finanțării prin utilizarea instrumentelor financiare specifice pieței de capital.”

Se pune astfel accent pe încurajarea participării entităților financiare la programe de formare profesională continuă diversificate, care acoperă nu numai obiectul de activitate autorizat, răspunzând astfel dezvoltării complexe a activității entităților financiare și, mai ales, importanței relației acestora cu consumatorii, aceasta din urmă fiind determinantă pentru

⁵⁴ [https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/b63091ad-](https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/b63091ad-en.pdf?expires=1702455305&id=id&accname=guest&checksum=7FCF547F542E2BD087C59B31390FFA62)

[en.pdf?expires=1702455305&id=id&accname=guest&checksum=7FCF547F542E2BD087C59B31390FFA62](https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/b63091ad-en.pdf?expires=1702455305&id=id&accname=guest&checksum=7FCF547F542E2BD087C59B31390FFA62)

⁵⁵ <https://www.oecd.org/finance/financial-education/OECD-INFE-core-competencies-framework-on-financial-literacy-for-MSMEs.pdf>

⁵⁶ <https://www.cnsm.ro/ședința-cnsm-din-data-de-28-iunie-2022/>

întărirea nu numai a încrederii populației în produsele, serviciile și instrumentele financiare, ci și pentru o protecție mai bună a consumatorilor financiari. Autoritățile și instituțiile financiare vor asigura disponibilitatea diferitelor programe de formare profesională continuă dedicate entităților financiare, având ca scop, prin creșterea pregătirii profesionale a salariaților din sistemul financiar, o mai bună relaționare cu consumatorii în sensul unei informări cu conținut educațional mai aplicate nevoilor acestora, astfel încât decizia financiară personală să conducă la creșterea bunăstării.

De asemenea, ANAF va organiza seminare web prin care sunt prezentate contribuabililor care desfășoară activități economice noutăți legislative în domeniul fiscal. Scopul acestor seminare este de a oferi contribuabililor informațiile necesare în vederea facilitării îndeplinirii obligațiilor fiscale (declarative și de plată) ale acestora. Această acțiune permite creșterea gradului de cunoștințe ale contribuabililor în fiscalitate și îndeplinirea corectă a obligațiilor acestora în acest domeniu.

7. Indicatori

Indicatorii din Planul de acțiune sunt stabiliți pentru a monitoriza implementarea SNEF la nivel național, din perspectiva evoluției acțiunilor prevăzute. Acești indicatori sunt stabiliți pentru ca instituțiile responsabile să poată analiza modul în care implementarea SNEF funcționează și generează rezultate care să conducă la îndeplinirea obiectivelor, respectiv pentru a identifica sunt acele elemente care pot fi multiplicare sau întărite, precum și pentru a ajusta politicile publice într-un mod cât mai eficient.

Principalii indicatori ai Strategiei se asociază grupurilor- țintă și obiectivelor specifice sunt:

- Copii și tineri până în 25 de ani:

Indicatori asociați măsurilor subsecvente Obiectivului specific 1 – Creșterea nivelului de cunoștințe în domeniul financiar ale elevilor și studenților:

- Unități școlare implicate în programe de educație financiară
- Elevi care participă la cursuri, acțiuni și evenimente dedicate educației financiare
- Activități desfășurate de furnizori de educație financiară
- Suporturi educaționale oferite de furnizori de educație financiară
- Programe școlare ale disciplinelor în care au fost introduse elemente de educație financiară
- Cursuri, acțiuni și evenimente dedicate educației financiare
- Studenți care participă la cursul opțional de educație financiară
- Parteneriate create
- Ateliere susținute
- Acțiuni derulate
- Servicii electronice prezentate
- Parteneriate create
- Materiale realizate, publicate, promovate
- Resurse educaționale, inclusiv digitale și deschise, privind educația financiară, create
- Comunicate de presă în domeniul financiar

Indicatori asociați măsurilor subsecvente Obiectivului specific 2 – Creșterea nivelului de cunoștințe ale cadrelor didactice în privința educației financiare:

- Cursuri de formare organizate
- Cadre didactice care participă la cursuri, activități tematice și ateliere
- O platformă online de resurse de educație financiară
- Activități tematice desfășurate
- Ateliere organizate

Indicatori asociați măsurilor subsecvente Obiectivului specific 3 – Asigurarea unei componente de educație financiară în educația parentală:

- Campanii, acțiuni, evenimente de informare organizate
- Părinți participanți la acțiunile de informare

- Populația adultă:

Indicatori asociați măsurilor subsecvente Obiectivului specific 1 – Îmbunătățirea nivelului de cunoaștere al consumatorilor adulți pentru utilizarea adecvată a produselor și serviciilor în beneficiul propriu, precum și cunoașterea drepturilor și obligațiilor legate de utilizarea produselor financiare:

- Sondaje referitoare la nivelul de educație financiară
- Programe TV și radio, mesaje de interes public pe teme de educație financiară, promovate
- Utilizarea canalelor de comunicare de tip *social media*
- Campanii organizate

Indicatori asociați măsurilor subsecvente Obiectivului specific 2 – Formarea de comportamente și atitudini financiare la adulți, care să contribuie la creșterea bunăstării economice individuale.

- Programe realizate
- Seminare derulate
- Participanți la programele/seminariile derulate

- Operatorii economici:

Indicatori asociați măsurilor subsecvente Obiectivului specific 1 – Formarea de competențe și comportamente financiare și fiscale pentru îmbunătățirea rezultatelor economice:

- Cursuri de educație financiară pentru companii
- Companii beneficiare ale cursurilor
- Seminarii derulate
- Participanți la seminariile derulate

Indicatori asociați măsurilor subsecvente Obiectivului specific 2 – Dezvoltarea profesională continuă a entităților financiare cu privire la piața financiară:

- Programe și cursuri organizate
- Entități financiare participante
- Beneficiari ai programelor și cursurilor

8. Proceduri de monitorizare și evaluare

Monitorizarea și evaluarea măsurilor prevăzute în Strategie se vor realiza potrivit art. 13 din Metodologia de elaborare, implementare, monitorizare, evaluare și actualizare a strategiilor guvernamentale, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 379/2022 și în conformitate cu prevederile art. 17-23 din Regulamentul privind procedurile de elaborare, monitorizare și evaluare a politicilor publice la nivel central aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 775/2005, cu modificările și completările ulterioare.

În vederea implementării, monitorizării și evaluării Strategiei, partenerii vor acționa conform protocolului încheiat, în vederea asumării responsabilităților fiecăruia și a stabilirii modului de colaborare.

ME, MF, BNR, ASF și ARB au semnat un Protocol de colaborare, la care se alătură în 2024 și ANPC, în vederea realizării obiectivelor lor instituționale cu privire la educația economico-financiară și de a asigura dezvoltarea, însușirea și aprofundarea de cunoștințe, comportamente și aptitudini adecvate ale populației în sfera deciziilor economice și financiare, în concordanță cu SNEF.

Comitetul pentru educație economică și financiară, constituit din reprezentanți ai autorităților și instituțiilor partenere, asigură coordonarea unitară și eficientă a procesului de educație economică și financiară a grupurilor-țintă vizate. Comitetul va urmări orientările strategice ale SNEF, va asigura coordonarea unitară a proiectelor și activităților comune și va monitoriza realizarea activităților stabilite în Planul de acțiune al SNEF. Comitetul va fi sprijinit de un Secretariat, compus din reprezentanți la nivel tehnic ai autorităților și instituțiilor partenere. Fiecare dintre partenerii semnatori va aproba resursele care trebuie alocate din surse proprii în vederea implementării Planului de acțiune comun privind educația economică și financiară.

Coordonarea implementării fiecărei măsuri este îndeplinită de către prima instituție menționată la rubrica Organisme responsabile din Planul de acțiune.

Activitatea de monitorizare va consta în colectarea de date despre stadiul implementării, analiza acestora și raportarea privind progresele intermediare și evoluția indicatorilor. Principalul scop al procesului de monitorizare este reprezentat de analiza și verificarea fazelor de implementare a Strategiei și de identificarea posibilelor devieri de la scopurile stabilite inițial, în vederea stabilirii de măsuri remediale. La sfârșitul fiecărui an, la propunerea Secretariatului, Comitetul pentru educație economică și financiară va evalua activitatea comună desfășurată, va întocmi un raport comun de monitorizare a activităților derulate și va stabili un plan de acțiune comun pentru anul următor. Raportul anual centralizat, elaborat și asumat de toți partenerii, va fi publicat în al doilea trimestru al anului următor pentru anul precedent.

Acțiunile structurilor responsabile pentru monitorizare și evaluare se vor desfășura la următoarele niveluri:

- colectarea de informații și date, urmărirea evoluției valorilor indicatorilor, realizarea rapoartelor de monitorizare la nivel local / regional/central;
- colectarea, la nivel central, a rapoartelor de monitorizare, precum și analiza, agregarea, interpretarea și utilizarea datelor la nivel central pentru verificarea îndeplinirii țăntelor asumate;
- coordonarea și realizarea de rapoarte de evaluare a implementării SNEF la nivel central, coroborând, după caz, inclusiv analize, studii, cercetări în domeniu.

O primă evaluare de etapă a implementării prezentei Strategii se va desfășura la sfârșitul

anului 2026 și un prim raport de evaluare centralizat va fi făcut public în al doilea trimestru al anului 2027. Pe baza rezultatelor acestei evaluări de etapă se va decide cu privire la oportunitatea ajustării Planului de acțiune, astfel încât să poată fi amendate măsurile propuse. Raportul final de evaluare va fi publicat în anul 2031 și va reliefa stadiul atingerii indicatorilor asumați în cadrul parteneriatului strategic public-privat.

Instituțiile responsabile de implementarea SNEF vor avea în vedere indicatorii stabiliți în Planul de acțiune și vor colecta datele necesare analizei acestora, atât din propriile programe de educație financiară, cât și de la alte autorități, instituții, entități care realizează aceste programe, realizând astfel o imagine de ansamblu, la nivel național, a stadiului și rezultatelor implementării SNEF.

Pentru monitorizarea și evaluarea SNEF vor putea fi luate în considerare următoarele:

- pentru copiii și tineri:
 - indicatorii precizați în Planul de acțiune.
- pentru adulți:
 - ca referință inițială, studiul OECD publicat în 2020 referitor la nivelul de educație financiară din România⁵⁷;
 - indicatorii precizați în Planul de acțiune;
 - ca referință finală, un studiu de impact similar celui de referință, realizat în baza metodologiei OECD și cu un eșantion comparabil și reprezentativ statistic pentru populația României din 2030.

Ulterior implementării și evaluării SNEF în anul 2030, o nouă strategie de educație financiară poate fi realizată, cu adecvarea conținutului său în conformitate cu rezultatele evaluării.

În următorii ani va fi necesar să se colecteze constant date cu privire la nivelul de educație financiară a cetățenilor României, prin concentrarea de eforturi și resurse înspre creșterea conștientizării sociale cu privire la necesitatea educației financiare și îmbunătățirea efectivă a nivelului de educație financiară a cetățenilor prin programe accesibile, de calitate.

9. Instituții responsabile

Instituțiile responsabile de implementarea acestei Strategii sunt menționate în Planul de acțiune. BNR, ASF ARB și ANPC, în calitate de parteneri în cadrul protocolului național pentru educație financiară, sprijină implementarea SNEF prin organizarea de acțiuni, evenimente, programe și campanii de educație financiară, conform atribuțiilor legale specifice. De altfel, BNR, ASF, ARB și ANPC joacă deja un rol important în susținerea educației financiare în România, furnizând suportul de specialitate necesar unei educații financiare complete, adecvate realităților piețelor financiare.

Pentru a face față obiectivelor stabilite până în 2030, va fi mai necesar ca niciodată să se implice, alături de inițiatorii SNEF, și alte autorități ale statului, instituții publice, entități de servicii financiare, universități, organizații non-guvernamentale cu experiență în domeniu ș.a. Contribuția lor este esențială pentru implementarea Strategiei Naționale de Educație Financiară.

⁵⁷ <https://www.oecd.org/financial/education/oecd-infe-2020-international-survey-of-adult-financial-literacy.pdf>

Extinderea listei de factori interesați participanți la implementarea SNEF va fi realizată prin eforturile tuturor semnatarilor Protocolului pentru educație financiară, fiind atrași parteneri, entități publice și private care au atribuții sau o activitate specifică domeniului sau sunt interesate de a participa la acest proces.

Programele de educație financiară desfășurate în cadrul Planului de acțiuni aferent Strategiei Naționale de Educație Financiară nu includ plasarea/promovarea/vânzarea/acordarea de instrumente, produse și/sau servicii financiare de orice fel, sau asociate unui vânzător/furnizor etc. Învățarea practică a noțiunilor de educație financiară se va realiza avându-se în vedere cunoașterea și utilizarea corespunzătoare a acestora în concordanță cu interesul consumatorului (viitor sau actual)/operatorului economic, cu nevoile sale și cu disponibilitățile financiare pe termen scurt și lung. Programele și acțiunile autorităților și instituțiilor responsabile au în vedere asigurarea unei educații complete, corecte, care respectă bunele practici didactice și pedagogice. În ceea ce privește realizarea de către terți a unor acțiuni și programe de educație financiară, partenerii vor include în raportul de monitorizare al prezentei Strategii doar pe acelea care respectă bunele practici menționate. Orice asociere care nu se încadrează scopului prezentei Strategii va fi nulă de drept.

10. Implicații bugetare și sursele de finanțare

Strategia Națională pentru Educație Financiară 2024-2030 implică activități ce vor fi finanțate în limita bugetelor anuale aprobate ale autorităților/instituțiilor publice implicate, în condițiile legii și din alte surse legal constituite, precum și cu sprijinul instrumentelor financiare ale UE. Programul Educație și Ocupare (PEO) 2021-2027, de exemplu, poate finanța programe destinate elevilor și studenților, precum și de pregătire a cadrelor didactice, pe tematici curriculare diverse, inclusiv de educație financiară.

Totodată, Strategia va fi implementată și cu sprijinul altor surse de finanțare publice, respectiv private, ale partenerilor ANPC, respectiv BNR, ASF, ARB, precum și ale altor ONG-uri relevante pentru domeniu.

11. Implicații asupra cadrului juridic

Produsele și serviciile financiare cu caracteristici ecologice și durabile au devenit tot mai prezente în Uniunea Europeană și nu numai, iar reglementarea Uniunii referitoare la finanțarea durabilă este realizată, adoptată și transpusă în legislațiile interne ale Statelor Membre, într-un ritm susținut.

Proiectul *România Educată*, inițiat și dezvoltat de Președintele României, vizează, în perioada 2021-2030, modernizarea învățământului românesc prin legiferarea unui nou model de guvernare în educație, capabil să răspundă nevoilor educaționale și economice ale unei lumi moderne, globale, competitive, puternic tehnologizate și digitalizate.

Pentru implementarea la scară națională a SNEF, cadrul necesar este dat de Ministerul Educației, în calitate de instituție responsabilă a sistemului educațional formal (învățământ preuniversitar și universitar) și de Ministerul Finanțelor, în calitate de instituție responsabilă în domeniul fiscal, specific adulților și operatorilor economici. Ministerul Educației și Ministerul

Finanțelor pot elabora politici publice și iniția proiecte de acte normative la nivel guvernamental, astfel încât SNEF să poată fi implementată în cele mai bune condiții. De altfel, educația financiară este menționată în concluziile Consiliului ECOFIN din 8 mai 2007, statele membre fiind invitate „să își intensifice în mod semnificativ eforturile, în raport cu responsabilitățile și inițiativele proprii ale sectorului financiar, pentru a spori sensibilizarea gospodăriilor în ceea ce privește nevoia lor de a fi informate corect și formate, astfel încât să își îmbunătățească pregătirea, continuând în același timp să protejeze investitorii în mod corespunzător”⁵⁸.

Anexă – Planul de Acțiune al Strategiei Naționale de Educație Financiară 2024-2030

Planul de Acțiune își propune adoptarea de măsuri care să conducă la atingerea scopului, obiectivelor generale și specifice ale Strategiei Naționale pentru Educație Financiară 2023-2030. În acest sens, sunt incluse în plan detalii privind rezultatele așteptate, perioada de implementare, organismele responsabile, indicatorii de rezultat și sursele de finanțare pentru direcțiile de acțiune și măsurile stabilite.

Necesitatea elaborării și aprobării unui plan de educație financiară este confirmată de experiența acumulată în ultimii ani în cadrul sistemului național de educație, unde programele de educație financiară fiind primite cu interes și considerate relevante de către beneficiari. Experiența României și a altor țări ne arată că rezultatele sunt evidențiate pe termen lung, educația financiară nefiind considerată un scop în sine, ci mai degrabă un instrument de schimbare și îmbunătățire a comportamentului cetățenilor pe termen lung.

Măsurile incluse în Planul de Acțiune prezentat în continuare se adresează grupurilor-țintă stabilite de Strategie (copii și tineri până la 25 de ani, populația adultă, operatorii economici).

⁵⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52007DC0808&from=RO>

PLANUL DE ACȚIUNE AL STRATEGIEI NAȚIONALE DE EDUCAȚIE FINANCIARĂ 2024-2030

Nr. crt.	Direcția de acțiune	Măsuri	Rezultate așteptate	Indicatori	Organisme responsabile	Surse de finanțare	Termen
Grup țintă: Copii și tineri până în 25 de ani							
Obiectiv specific 1: Creșterea nivelului de cunoștințe ale elevilor și studenților în domeniul financiar							
1.	Dezvoltarea și introducerea elementelor de educație financiară în curriculumul național la toate nivelurile de învățământ	Dezvoltarea unor programe de tipul „Săptămâna educației financiare” în grădinițe, în cadrul cărora copiii vor participa la activități practice de educație financiară	Abordare unitară, coerentă și integrată a educației financiare în disciplinele din învățământul preuniversitar	Unități de învățământ preșcolar implicate în programe de educație financiară Preșcolari care participă la activități de educație financiară Activități desfășurate de furnizori de educație financiară Suporturi educaționale oferite de furnizori de educație financiară	ME, MF, BNR, ASF, ANPC, ARB, ONG-uri	Buget de stat; Fonduri europene nerambursabile, în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate stabilite la nivelul fiecărui program (FEN); Finanțări proprii; ONG; Fonduri private	2024-2030
2.		Includerea și/sau dezvoltarea unor elemente de educație	Abordare unitară, coerentă și integrată a educației financiare în	Programe școlare ale disciplinelor în care au fost	ME,	Buget de stat; FEN ⁵⁹	2024-2030

⁵⁹ Fonduri europene nerambursabile, în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate stabilite la nivelul fiecărui program

Nr. crt.	Direcția de acțiune	Măsurile	Rezultate așteptate	Indicatori	Organisme responsabile	Surse de finanțare	Termen
		financiară în curriculum de la nivelul învățământului primar	disciplinele din învățământul preuniversitar	incluse și/sau dezvoltate elemente de educație financiară			
3.		Includerea și/sau dezvoltarea unor elemente de educație financiară în curriculum de la nivelul învățământului gimnazial	Abordare unitară, coerentă și integrată a educației financiare în disciplinele din învățământul preuniversitar	Programe școlare ale disciplinelor în care au fost incluse elemente de educație financiară	ME	Buget de stat; FEN ⁶⁰	2024-2030
4.		Includerea și/sau dezvoltarea unor elemente de educație financiară în curriculum de la nivelul învățământului liceal	Abordare unitară, coerentă și integrată a educației financiare în disciplinele din învățământul preuniversitar	Programe școlare ale disciplinelor în care au fost incluse și/sau dezvoltate elemente de educație financiară	ME	Buget de stat; FEN ⁶¹	2024-2030
5.	Realizarea de acțiuni de educație financiară complementare,	Organizarea de cursuri de educație financiară, de acțiuni și evenimente dedicate educației financiare, sub egida „Săptămânii Mondiale a Investitorului” (World Investor Week, WIW), „Săptămânii Mondiale a Banilor (Global	Îmbunătățirea competențelor deținute de elevi și studenți în domeniul educației financiare	Elevi și studenți participanți la cursuri, acțiuni și evenimente dedicate educației financiare Cursuri acțiuni și evenimente dedicate educației financiare Comunicate de presă	ME, MF, BNR, ANPC, ASF, ARB, ONG-uri	Buget de stat; FEN; Finanțări proprii; ONG; Fonduri private	2024-2030

⁶⁰ Fonduri europene nerambursabile, în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate stabilite la nivelul fiecărui program

⁶¹ Idem

Nr. crt.	Direcția de acțiune	Măsurile	Rezultate așteptate	Indicatori	Organisme responsabile	Surse de finanțare	Termen
	adresate învățământului preuniversitar și universitar	Money Week, GMW), „Săptămâni Europene a Banilor” (European Money Week, EMW) și, a Zilei Educației Financiare (anual, pe 11 aprilie), Zilei Mondiale a Drepturilor Consumatorilor/ World Consumer Rights Day (15 martie)					
6.	Introducerea educației financiare în universități	Introducerea în universități a unui curs opțional de educație financiară pentru studenți	Acces optimizat pentru studenți la elemente de educație financiară	Studenți care participă la cursul opțional de educație financiară	ME, BNR, ANPC, ASF, ARB, MF, ONG-uri, universități	Buget de stat; FEN ⁶² ; Finanțări proprii ONG; Fonduri private	2024-2030
7.		Crearea de parteneriate între universități, asociații de studenți și reprezentanți din domeniul financiar-bancar din România pentru realizarea de ateliere pe teme de educație financiară pentru studenți	Cooperare eficientă între universități, asociațiile de studenți și reprezentanți din domeniul financiar-bancar din România	Parteneriate create Ateliere susținute	BNR, ANPC, ASF, ARB, MF, ONG-uri, universități	Buget de stat; FEN; Finanțări proprii ONG; Fonduri private	2024-2030

⁶² Fonduri europene nerambursabile, în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate stabilite la nivelul fiecărui program

Nr. crt.	Direcția de acțiune	Măsurile	Rezultate așteptate	Indicatori	Organisme responsabile	Surse de finanțare	Termen
8.		Acțiuni de prezentare a serviciilor electronice oferite tinerilor contribuabili pentru crearea și întreținerea unui buget personal (aplicații financiare) și facilitarea îndeplinirii obligațiilor fiscale (ANAF - servicii electronice și telefonice: Contact-Center, Spațiul Privat Virtual, webinarii, Self service, programări online)	Creșterea capacității de conformare fiscală a tinerilor	Acțiuni de prezentare a serviciilor electronice derulate Servicii electronice prezentate	MF-ANAF, BNR, ASF, ARB, MF-ANAF, universități	Buget de stat; Finanțări proprii ONG; Fonduri private	2024-2030
9.	Promovarea unor comportamente	Realizarea de parteneriate cu edituri pentru crearea de resurse educaționale pentru copii și tineri pe teme de educație financiară	Creșterea rolului educativ al mass-media	Parteneriate create Materiale realizate, publicate, promovate	ME, BNR, ASF, ARB, UER	FEN ⁶³ ; Fonduri private	2024-2030
10.	financiare responsabile în rândul copiilor, tinerilor prin intermediul mass-	Realizarea de materiale cu rol informativ și educațional, sub formă de postere și clipuri, publicate pe web-site-urile și paginile/ conturile rețelelor de		Materiale realizate, publicate, promovate	ME, ANPC, BNR, ASF, ARB, ONG	Buget de stat, finanțări proprii, finanțări private; FEN	2024-2030

⁶³ Fonduri europene nerambursabile, în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate stabilite la nivelul fiecărui program

Nr. crt.	Direcția de acțiune	Măsurile	Rezultate așteptate	Indicatori	Organisme responsabile	Surse de finanțare	Termen
	media și al canalelor de comunicare social media	socializare ale entităților implicate					
11.		Realizarea de parteneriate cu televiziuni pentru promovarea de elemente de educație financiară în programe naționale, emisiuni TV pentru copii, tineri și adulți	Creșterea rolului educativ al mass-media	Parteneriate create Materiale realizate, publicate, promovate	ME, BNR, ANPC, ASF, ARB, CNA, TVR, RRA	FEN ⁶⁴ Fonduri private	2024-2030
12.		Realizarea de parteneriate cu companii de animație și de jocuri video, în vederea realizării unor resurse educaționale dedicate educației financiare pentru copii și tineri	Parteneriate create Materiale realizate, publicate, promovate	Parteneriate create Materiale realizate, publicate, promovate	ME, MF, BNR, ASF, ARB, ANPC, ONG-uri	FEN; Fonduri private	2024-2030
Obiectiv specific 2: Creșterea nivelului de cunoștințe ale cadrelor didactice în privința educației financiare							
13.		Organizarea de cursuri de formare profesională pentru cadrele didactice, prin care să crească gradul de conștientizare a importanței educației financiare	Competențe dezvoltate/îmbunătățite ale cadrelor didactice în materie de educație financiară	Cursuri organizate Cadre didactice care participă la cursuri de educație financiară	ME, MF, BNR, ASF, ARB, ANPC, ONG-uri	Buget de stat; FEN; Finanțări proprii ONG; Fonduri private	2024-2030

⁶⁴ Fonduri europene nerambursabile, în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate stabilite la nivelul fiecărui program

Nr. crt.	Direcția de acțiune	Măsurile	Rezultate așteptate	Indicatori	Organisme responsabile	Surse de finanțare	Termen
				Sesiuni de tip „Q&A” pe teme de interes			
14.	Implementarea unor programe de educație financiară destinate cadrelor didactice din învățământul preuniversitar și universitar	Dezvoltarea unei platforme online pentru profesori care să conțină resurse - cursuri de formare profesională și resurse pentru predare (videoclipuri pe teme de educație financiară, jocuri etc.) corespunzătoare curriculumului pentru educație financiară	Resurse alocate pentru sprijinul cadrelor didactice care predau elemente de educație financiară	O platformă online de resurse de educație financiară	ME/MF, BNR, ASF, ARB, ANPC, ONG-uri, universități	Buget de stat; Finanțări proprii ONG; Fonduri private	2024-2030
15.		Organizarea de activități tematice și ateliere de educație financiară pentru cadrele didactice	Competențe dezvoltate/îmbunătățite ale cadrelor didactice în materie de educație financiară	Activități tematice desfășurate Ateliere organizate Cadre didactice care participă la activități tematice și ateliere Sesiuni de tip „Q&A”	ME, MF, BNR, ASF, ARB, ANPC, ONG-uri	Buget de stat; FEN ⁶⁵ ; Finanțări proprii ONG; Fonduri private	2024-2030
Obiectiv specific 3: Asigurarea unei componente de educație financiară în educația parentală							
16.	Implementarea unui program național de	Organizarea de acțiuni de informare pentru părinți pentru	Creșterea sprijinului acordat părinților	Campanii, acțiuni, evenimente de informare organizate	ME, MF, BNR, ASF, ARB,	FEN;	2024-2030

⁶⁵ Fonduri europene nerambursabile, în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate stabilite la nivelul fiecărui program

Nr. crt.	Direcția de acțiune	Măsurile	Rezultate așteptate	Indicatori	Organisme responsabile	Surse de finanțare	Termen
	conștientizare, consiliere și sprijin pentru părinți în vederea educării copiilor din perspectivă financiară	promovarea importanței educației financiare pentru dezvoltarea copiilor și tinerilor		Părinți participanți la acțiunile de informare	ANPC, ONG-uri	Finanțări proprii ONG; Fonduri private	
Grup țintă: Populația adultă							
Obiectiv specific 1: Îmbunătățirea nivelului de cunoaștere al consumatorilor adulți pentru utilizarea adecvată a produselor și serviciilor în beneficiul propriu, precum și cunoașterea drepturilor și obligațiilor legate de utilizarea produselor financiare.							
17.	Promovarea campaniilor de educație financiară în rândul populației adulte cu ajutorul mass-media și cu utilizarea canalelor de comunicare de tip <i>social media</i>	Realizarea de programe TV și radio pe teme de educație financiară Atragerea persoanelor cu influență publică pentru promovarea acestor programe Realizarea de mesaje de interes public și de materiale cu rol informativ și educațional, sub formă de postere și clipuri,	Îmbunătățirea cunoștințelor și a abilităților populației adulte de a planifica finanțele proprii, de a economisi și de a fi consumatori informați de servicii, produse și instrumente financiare;	Sondaje referitoare la nivelul de educație financiară Programe TV și radio, mesaje de interes public pe teme de educație financiară, promovate Materiale cu rol informativ și educațional promovate prin intermediul rețelelor sociale	MF, BNR, ASF, ANPC, ARB	Buget de stat; FEN ⁶⁶ ; Fonduri private	2024-2030

⁶⁶ Fonduri europene nerambursabile, în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate stabilite la nivelul fiecărui program

Nr. crt.	Direcția de acțiune	Măsuri	Rezultate așteptate	Indicatori	Organisme responsabile	Surse de finanțare	Termen
		publicate pe web-site-urile și paginile/ conturile rețelelor de socializare ale entităților implicate	Formarea de comportamente financiare raționale				
18.	Promovarea drepturilor consumatorilor de produse și servicii financiare	Organizarea de campanii de promovare a drepturilor consumatorilor, inclusiv a modalităților de soluționare a litigiilor (CSALB și SAL-FIN)	Creșterea consumului responsabil de produse, servicii și instrumente financiare	Campanii organizate	MF, BNR, ANPC, ASF, ARB	Buget de stat; FEN ⁶⁷ ; Fonduri private	2024-2030
Obiectiv specific 2: Formarea de comportamente și atitudini financiare responsabile la adulți, care să contribuie la creșterea bunăstării economice individuale							
19.	Facilitarea atelierelor de	Realizarea de programe de educație financiară puse la dispoziția firmelor/entităților/asociațiilor/instituțiilor și la dispoziția salariaților lor		Beneficiari ai programelor Programe realizate	MF, ME, ASF, BNR, ANPC, ARB	Buget de stat; FEN; Fonduri private	2024-2030

⁶⁷Fonduri europene nerambursabile, în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate stabilite la nivelul fiecărui program

Nr. crt.	Direcția de acțiune	Măsură	Rezultate așteptate	Indicatori	Organisme responsabile	Surse de finanțare	Termen
20.	educație financiară la locul de muncă	Organizarea de seminare web pentru contribuabilii care desfășoară activități economice în vederea facilitării îndeplinirii obligațiilor fiscale	Îmbunătățirea cunoștințelor populației adulte în materie de conformare fiscală	Seminare derulate Participanți la seminarele derulate	MF-ANAF	Bugetul de stat	2024-2030
Grup țintă: Operatorii economici							
Obiectivul specific 1: Formarea de competențe și comportamente financiare și fiscale pentru îmbunătățirea rezultatelor economice							
21.	Organizarea de cursuri de educație financiară pentru operatorii economici	Organizarea de cursuri de educație financiară la nivel național dedicate companiilor în funcție de stadiul de dezvoltare (start-up, scale-up)	Creșterea eficienței și succesului economic al companiilor prin utilizarea corectă și eficientă de instrumente, produse și servicii financiare	Cursuri de educație financiară pentru companii Companii beneficiare ale cursurilor	MF, BNR, ASF, ARB	FEN ⁶⁸ ; Fonduri private	2024-2030
22.		Organizarea de seminare web pentru contribuabilii care desfășoară activități economice, în vederea facilitării îndeplinirii obligațiilor fiscale	Îmbunătățirea cunoștințelor contribuabililor în materie de conformare fiscală	Seminare derulate Participanți la seminarele derulate	MF-ANAF	Buget de stat	2024-2030

⁶⁸ Fonduri europene nerambursabile, în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate stabilite la nivelul fiecărui program

Nr. crt.	Direcția de acțiune	Măsuri	Rezultate așteptate	Indicatori	Organisme responsabile	Surse de finanțare	Termen
Obiectivul specific 2: Dezvoltarea profesională continuă a entităților financiare cu privire la piața financiară							
23.	Încurajarea participării entităților financiare la programe de formare profesională continuă diversificate	<p>Organizarea de programe și cursuri de formare profesională pentru entități financiare și salariații acestora</p> <p>Organizarea de acțiuni de consiliere a furnizorilor de produse și servicii financiare, la nivel național.</p>	Dezvoltarea complexă a activității entităților financiare și îmbunătățirea relației acestora cu consumatorii.	<p>Programe și cursuri organizate</p> <p>Entități financiare participante</p> <p>Beneficiari ai programelor și cursurilor</p> <p>Sesiuni „Q&A”</p> <p>Ghiduri de aplicare a legislației specifice</p> <p>Ghiduri de bună practică.</p>	BNR, ASF, ANPC, ARB	FEN ⁶⁹ Fonduri private.	2024-2030

⁶⁹ Fonduri europene nerambursabile, în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate stabilite la nivelul fiecărui program